

opusdei.org

Encyklika "Ecclesia vivit de Eucharistia"

"Cirkev žije z Eucharistie".
Encyklika pápeža sv. Jána Pavla II. o tajomstve Eucharistie.

30.05.2024

ÚVOD

1. Cirkev žije z Eucharistie. Táto pravda nevyjadruje len každodennú skúsenosť viery, ale synteticky zhrňa aj jadro tajomstva Cirkvi. V rozmanitých podobách s radosťou zakúša, ako sa neustále potvrdzuje prísľub: „A hľa, ja som s vami po

všetky dni až do skončenia sveta“ (Mt 28, 20), no vo svätej Eucharistii, kde sa chlieb a víno premieňajú na Pánovo telo a krv, sa mimoriadne teší z tejto prítomnosti. Odvtedy, čo na Turíce Cirkev - ľud Novej zmluvy - začala svoje putovanie k nebeskej otčine, božská sviatosť neustále ožarovala jej dni a naplňala ich dôveryplnou nádejou.

Druhý vatikánsky koncil právom vyhlásil, že eucharistická obeta je „prameň a vrchol celého kresťanského života“. „Veď najsvätejšia Eucharistia obsahuje celé duchovné dobro Cirkvi, totiž samého Krista, nášho veľkonočného Baránka a živý chlieb, ktorý prostredníctvom tela, oživovaného Duchom Svätým, Oživovateľom, dáva ľuďom život“. Preto sa pohľad Cirkvi neustále obracia na svojho Pána, prítomného v Oltárnej sviatosti, v ktorej objavuje plné prejavenie sa jeho nesmiernej lásky.

2. Počas Veľkého jubilea roku 2000 som mohol sláviť Eucharistiu v jeruzalemskom Večeradle, tam, kde ju podľa tradície prvýkrát slávil sám Kristus. Večeradlo je miesto ustanovenia Najsvätejšej sviatosti. Práve tam pri večeri vzal Ježiš do svojich rúk chlieb a dobrorečil, lámal ho a dával učeníkom, hovoriac: „Vezmite a jedzte z neho všetci, toto je moje telo, ktoré sa obetuje za vás" (porov. Mt 26, 26; Lk 22, 19; 1 Kor 11, 24). Potom vzal do svojich rúk kalich s vínom a povedal im: „Pite z neho všetci. Toto je kalich mojej krvi, ktorá sa vylieva za vás i za všetkých na odpustenie hriechov. Je to krv novej a večnej zmluvy" (porov. Mk 14, 24; Lk 22, 20; 1 Kor 11, 25). Som vďačný Pánu Ježišovi, že mi dovolil zopakovať na tom istom mieste v poslušnosti jeho príkazu slová „Toto robte na moju pamiatku" (Lk 22, 19), ktoré tu vyslovil pred dvetisíc rokmi. Pochopili apoštoli, prítomní na

Poslednej večeri, slová, ktoré vyšli z Ježišových úst? Pravdepodobne nie. Tieto slová sa plne objasnili až na konci *Triduum sacrum*, Posvätného trojdňa, času, ktorý sa začína na Zelený štvrtok večer a trvá do nedeľného rána. V tých dňoch sa píše mysterium paschale; v nich sa píše aj *mysterium eucharisticum*.

3. Z veľkonočného tajomstva sa rodí Cirkev. Práve preto sa Eucharistia, ktorá je sviatosťou veľkonočného tajomstva par excellence, stáva stredobodom cirkevného života. Vidno to hneď z prvých obrazov Cirkvi, ktoré nám ponúkajú Skutky apoštolov: „Vytrvalo sa zúčastňovali na učení apoštolov a na bratskom spoločenstve, na lámaní chleba a na modlitbách“ (Sk 2, 42). „Lámaním chleba“ sa myslí Eucharistia. Po dvetisíc rokoch pokračujeme v uskutočňovaní tohto prvotného obrazu Cirkvi. A keď tak robíme počas eucharistického slávenia, zrak

duše sa zameriava na Veľkonočné trojdnie: na to, čo sa udialo na Zelený štvrtok pri Poslednej večeri a potom po nej. Ustanovenie Eucharistie sviatostne anticipovalo udalosti, ktoré sa uskutočnili po Poslednej večeri, počnúc getsemanskou agóniou. Opäť vidíme Ježiša, ako vychádza z Večeradla, zostupuje s učeníkmi, aby prešiel potokom Cedron a prišiel do Olivovej záhrady. V tejto záhrade je ešte dnes niekoľko veľmi starých olivovníkov. Možno boli svedkami toho, čo sa v ich tieni odohralo v ten večer, keď Kristus v modlitbe zakúšal smrteľnú úzkosť, „pričom mu pot stekal na zem ako kvapky krvi“ (Lk 22, 44). Krv, ktorú krátko predtým odovzdal Cirkvi ako nápoj spásy vo sviatosti Eucharistie, sa začala prelievať. Jej vyliatie sa napokon dovŕšilo na Golgote, kde sa stala nástrojom našej spásy: „keď prišiel Kristus, veľkňaz budúcich darov (...), raz navždy vošiel do Svätyne, a to nie s krvou capov a

teliat, ale so svojou vlastnou krvou, a tak získal večné vykúpenie“ (Hebr 9, 11-12).

4. Hodina našej spásy. I keď bol nesmierne skúšaný, Ježiš neunikal pred „svojou hodinou“. „Čo mám povedať? Otče, zachráň ma pred touto hodinou? Ved' práve pre túto hodinu som prišiel“ (Jn 12, 27). Ježiš túži, aby mu učeníci robili spoločnosť, no musí zakúšať samotu a opustenosť: „To ste nemohli ani hodinu bdieť so mnou? Bdejte a modlite sa, aby ste neprišli do pokušenia!“ (Mt 26, 40-41). Len Ján zostane pod krížom, vedľa Márie a zbožných žien. Getsemanská agónia bola úvodom do agónie kríža Veľkého piatka. Svätá hodina, hodina spásy sveta. Keď sa slávi Eucharistia v Jeruzaleme pri Ježišovom hrobe, takmer hmatateľne sa vraciame k „jeho hodine“, hodine kríža a oslávenia. Na to miesto a do tej hodiny sa duchovne prenáša každý

kňaz, keď slúži svätú omšu, spolu s kresťanským spoločenstvom, ktoré sa na nej zúčastňuje.

„Bol ukrižovaný, umrel a bol pochovaný, zostúpil k zosnulým, tretieho dňa vstal z mŕtvych.“ Vo vyznaní viery sa ozývajú slová kontemplácie a zvolanie: „*Ecce lignum crucis, in quo salus mundi pependit. Venite adoremus.*“ Je to pozvanie, ktorým sa Cirkev obracia na všetkých v popoludňajších hodinách Veľkého piatka. A opäť ho bude spievať, aby vo Veľkonočnom období ohlasovala: „*Surrexit Dominus de sepulcro qui pro nobis pependit in ligno. Alleluja.*“

5. „*Mysterium fidei!* - Hľa, tajomstvo viery!“ Keď kňaz vyslovuje alebo spieva tieto slová, prítomní odpovedajú zvolaním: „Smrť tvoju, Pane, zvestujeme a tvoje zmŕtvychvstanie vyznávame, kým neprídeš v sláve.“ Keď Cirkev

poukazuje na Krista v tajomstve jeho utrpenia, týmito alebo podobnými slovami zjavuje aj svoje vlastné tajomstvo: Ecclesia de Eucharistia. Ak s darom Ducha Svätého na Turíce vychádza Cirkev na svetlo a vydáva sa na cesty sveta, tak rozhodujúcim momentom jej utvárania istotne je ustanovenie Eucharistie vo večeradle. Jej základom a jej žriedlom je celé Triduum paschale, ktoré je však zhrnuté, už anticipované, a navždy „skoncentrované“ v eucharistickom dare. V tomto dare Ježiš Kristus odovzdal Cirkvi stále sprítomňovanie veľkonočného tajomstva. Ním ustanovil tajomné „sprítomnenie“ tohto Tridua v priebehu všetkých storočí.

Táto myšlienka v nás vzbudzuje city veľkého a vďačného obdivu. Vo veľkonočnej udalosti a v Eucharistii, ktorá ho cez stáročia sprítomňuje, sa nachádza akoby koncentrát, ktorý

zahŕňa celé dejiny ako adresáta milosti vykúpenia. Tento obdiv musí stále naplňovať Cirkev zhromaždenú pri eucharistickom slávení, no osobitným spôsobom musí sprevádzať služobníka Eucharistie. Lebo v skutočnosti je to on, kto vďaka moci, ktorá mu bola daná v sviatosti kňazstva, uskutočňuje premenenie. Je to on, kto s mocou, ktorá pochádza od Krista vo večeradle, vyslovuje: „Toto je moje telo, ktoré sa obetuje za vás... Toto je kalich mojej krvi, ktorá sa vylieva za vás...“ Kňaz vyslovuje tieto slová, alebo lepšie - dáva svoje ústa a svoj hlas k dispozícii tomu, ktorý ich vyslovil vo večeradle a chcel, aby sa opakovali z generácie na generáciu prostredníctvom tých, čo majú v Cirkvi služobne účasť na jeho kňazstve.

6. Touto encyklikou by som chcel zamerať pozornosť na obdiv k Eucharistii, a to v kontinuite s dedičstvom Jubilejného roku, ktoré

som chcel Cirkvi odovzdať v apoštolskom liste *Novo millennio ineunte* s jeho mariánskym korunovaním v *Rosarium Virginis Mariae*. Kontemplovať Kristovu tvár, kontemplovať ju s Máriou je program, ktorý som na úsvite tretieho tisícročia predložil Cirkvi, pozývajúc ju, aby s entuziazmom novej evanjelizácie hlboko načrela do mora dejín. Kontemplovať Krista zahŕňa vedieť ho spoznať všade tam, kde sa prejavuje, v rozmanitých podobách jeho prítomnosti, no najmä v živej sviatosti jeho tela a krvi. Cirkev žije z eucharistického Krista, ním sa živí, on ju osvecuje. Eucharistia je tajomstvo viery a zároveň „tajomstvo svetla“. Vždy znova, keď ju Cirkev slávi, veriaci môžu istým spôsobom znova prežiť skúsenosť dvoch emauzských učeníkov: „otvorili sa im oči a spoznali ho“ (Lk 24, 31).

7. Odkedy som začal službu Petrovho nástupcu, vždy som venoval Zelenému štvrtku, dňu Eucharistie a kňazstva, prejav zvláštnej pozornosti a všetkým kňazom sveta som adresoval osobitný list. Tohto roku, v dvadsiatom piatom roku môjho pontifikátu, by som chcel do tejto eucharistickej reflexie plnšie zapojiť celú Cirkev, aby som poďakoval Pánovi za dar Eucharistie a kňazstva: „Dar a tajomstvo.“ Ak som chcel vyhlásením Roka ruženca položiť túto moju dvadsaťpäťročnicu do znamenia kontemplácie Krista v Máriinej škole, nemôžem nechať prejsť Zelený štvrtok 2003 bez toho, aby som zastal nad Kristovou eucharistickou tvárou a s novou silou ukázal Cirkvi ústredný význam Eucharistie. Z nej Cirkev žije. Živí sa týmto živým chlebom. Ako necítiť potrebu vyzvať všetkých, aby sa to pre nich stalo stále novým zážitkom?!

8. Keď myslím na Eucharistiú, hľadiac na môj život kňaza, biskupa, Petrovho nástupcu, spontánne začínam spomínať na nespočetné okamihy a tolké miesta, kde mi bolo dopriate sláviť ju. Spomínam na farský kostol v Niegowe, kde som konal prvú pastoračnú službu, univerzitný Kostol svätého Floriána v Krakove, na wawelskú katedrálu, na Baziliku svätého Petra a na tolké baziliky a chrámy v Ríme i po celom svete. Svätú omšu som mal možnosť slúžiť v kaplnkách pri horských chodníkoch, na brehoch jazier a pobreží mora; celebrowal som ju na oltároch vybudovaných na štadiónoch, na námestiach miest... Tento rozmanitý scenár mojich eucharistických slávení mi pomáha silno zakúšať jeho univerzálny, ba povedal by som až kozmický charakter. Áno, kozmický! Pretože Eucharistia, aj keď sa slávi na malom oltári dedinského kostola, sa v istom zmysle vždy slávi na oltári sveta.

Eucharistia spája nebo so zemou. Zahrňa a preniká celé stvorenstvo. Boží Syn sa stal človekom, aby prinavrátil celé stvorenstvo do zvrchovaného aktu oslavy Boha, ktorý ho učinil z ničoho. A tak on, najvyšší a večný Kňaz, vstupujúc prostredníctvom svojej krvi a svojho kríža do večnej svätyne, navracia celé vykúpené stvorenstvo Stvoriteľovi a Otcovi. Robí tak prostredníctvom kňazskej služby Cirkvi, na slávu Najsvätejšej Trojice. To je naozaj mysterium fidei, ktoré sa uskutočňuje v Eucharistii: svet, ktorý vyšiel z rúk Stvoriteľa, sa k nemu vracia, vykúpený Kristom.

9. Eucharistia, Kristova spásonosná prítomnosť v spoločenstvách veriacich a ich duchovný pokrm, je to najcennejšie, čo Cirkev môže mať na svojej ceste dejinami. To vysvetľuje starostlivú pozornosť, akú vždy venovala eucharistickému tajomstvu, pozornosť, ktorá

významným spôsobom vyniká v dielach koncilov a pápežov. Ako neobdivovať doktrinálny výklad dekrétov o najsvätejšej Eucharistii, vyhlásených Tridentským koncilom? Tieto stránky po stáročia viedli tak teológiu, ako aj katechézu a doteraz sú dogmatickým východiskovým bodom stálej obnovy a rastu Božieho ľudu vo viere v Eucharistiu a v láske k nej. Chcel by som spomenúť tri encykliky, ktoré sú nám časovo bližšie: *Mirae caritatis* Leva XIII. (28. máj 1902) , *Mediator Dei* Pia XII. (20. november 1947) a *Mysterium fidei* Pavla VI. (3. september 1965).

I keď Druhý vatikánsky koncil nezverejnil osobitný dokument o eucharistickom tajomstve, na jeho rozličné aspekty poukazuje v dlhom rade svojich dokumentov, osobitne v dogmatickej konštitúcii o Cirkvi *Lumen gentium* a v konštitúcii o posvätnnej liturgii *Sacrosanctum concilium*.

Ja sám som mal v prvých rokoch apoštolskej služby na Petrovej katedre možnosť apoštolským listom *Dominicae cenaе* (24. februára 1980) uvažovať o niektorých aspektoch eucharistického tajomstva a o jeho vplyve na toho, kto je jeho vysluhovateľom. Dnes nadväzujem na túto niť so srdcom ešte väčšmi naplneným pohnutím a vďakou, akoby ozvenou žalmistových slov: „Čím sa odvdáčim Pánovi za všetko, čo mi dal? Vezmem kalich spásy a budem vzývať meno Pánovo“ (Ž 116, 12-13).

10. Zo strany Magistéria sa úloha ohlasovať stretla s vnútorným rastom kresťanskej komunity. Niet pochyb, že koncilová liturgická reforma priniesla veľké výhody pre uvedomejšiu, aktívnejšiu a plodnejšiu účasť veriacich na svätej oltárnej obete. Okrem toho adorácia Najsvätejšej sviatosti každodenne nachádza široký priestor na tolkých

miestach a stáva sa nevyčerpatelným zdrojom svätosti. Zbožná účasť veriacich na eucharistických procesiách na slávnosť Najsvätejšieho Kristovho tela a krvi je Pánovou milosťou, ktorá každý rok naplňa radosťou tých, čo sa na nich zúčastňujú. A bolo by možné spomenúť aj iné pozitívne znamenia eucharistickej viery a lásky.

Žiaľ, povedľa týchto svetlých stránok nechýbajú ani tiene. Jestvujú miesta, kde možno pozorovať takmer úplné zanechanie eucharistickej úcty a adorácie. K tomu sa v jednom či druhom cirkevnom kontexte pripájajú formy nesprávnej úcty, ktoré ešte viac prispievajú k zastretiu pravej viery a katolíckej náuky o tejto obdivuhodnej sviatosti. Občas sa objavuje značne reduktívne chápanie eucharistického tajomstva. Ak stratí svoju obetnú hodnotu, pozerá sa naň ako na niečo, čo nepresahuje význam a hodnotu

bratského stretnutia a stolovania. Okrem toho sa niekedy zastiera nevyhnutnosť služobného kňazstva, ktoré sa opiera o apoštolskú postupnosť, a sviatostnosť Eucharistie sa zužuje na samotnú účinnosť ohlasovania. Stadiaľto pochádzajú aj niektoré ekumenické praktiky, ktoré napriek veľkodušným úmyslom a v protiklade s disciplínou, ktorou Cirkev vyjadruje svoju vieru, opúšťajú eucharistickú prax. Ako nevyjadriť pre všetky tieto dôvody hlbokú bolesť? Eucharistia je priveľký dar, než aby mohla znášať nejasnosti a zužovanie jej významu.

Dúfam, že táto moja encyklika bude môcť účinne prispieť k rozptýleniu doktrinálnych nejasností a neprijateľných praktík, aby Eucharistia mohla naďalej žiariť v celej kráse svojho tajomstva.

PRVÁ KAPITOLA

TAJOMSTVO VIERY

11. „Pán Ježiš v tú noc, keď bol zradený" (1 Kor 11, 23), ustanovil eucharistickú obeť svojho tela a svojej krvi. Slová apoštola Pavla nás vovádzajú do dramatických okolností, v ktorých sa zrodila Eucharistia. Tá nesie v sebe nezmazateľne vpísanú udalosť Pánovho utrpenia a smrti. Je nielen jeho pripomenutím, ale aj sviatostným sprítomnením. Je to obeť kríža, ktorá sa opakuje po stáročia. Túto pravdu dobre vyjadrujú slová, ktorými v latinskom obrade veriaci odpovedajú na kňazovu výzvu „Hľa, tajomstvo viery“, keď hovoria: „Smrť tvoju, Pane, zvestujeme!“

Cirkev prijala Eucharistiú od Krista, svojho Pána, nie ako jeden spomedzi cenných darov, ale ako dar par excellence, lebo je to Kristov dar seba samého, jeho osoby v jej svätej ľudskosti, ako aj jeho diela spásy. Tá nie je ohraničená v minulosti, lebo

„všetko, čím Kristus je, a všetko, čo urobil a pretrpel za všetkých ľudí, má účasť na Božej večnosti, takže presahuje všetky časy“.

Keď Cirkev slávi Eucharistiu, pamiatku smrti a zmŕtvychvstania svojho Pána, táto ústredná udalosť spásy sa stáva reálne prítomná a „uskutočňuje sa dielo nášho vykúpenia“. Táto obeta je taká rozhodujúca pre spásu ľudského rodu, že ju Ježiš Kristus uskutočnil a vrátil sa k Otcovi až potom, keď nám zanechal prostriedok, ako mať na tejto obete účasť, akoby sme boli pri nej prítomní. Každý veriaci tak môže mať účasť na tomto dare a neprestajne čerpať z tohto prameňa duchovné ovocie. Túto vieru, z ktorej žili kresťanské generácie počas storočí, neustále zdôrazňovalo Magistérium Cirkvi s radostnou vďakou za taký nevýslovný dar. Túžim ešte raz pripomenúť túto pravdu, skláňajúc sa s vami, moji

najmilší bratia a sestry, v adorácii pred týmto tajomstvom: veľkým tajomstvom, tajomstvom milosrdenstva. Čo viac mohol Ježiš pre nás urobiť? Skutočne, v Eucharistii nám prejavuje lásku, ktorá je "až do krajnosti" (porov. Jn 13, 1), lásku, ktorá nepozná mieru.

12. Tento aspekt univerzálnej lásky sviatosti Eucharistie je založený na slovách samotného Spasiteľa. Keď ju ustanovoval, nepovedal len „toto je moje telo“, „toto je moja krv“, ale dodal: „ktoré sa obetuje za vás..., ktorá sa vylieva za vás“ (porov. Lk 22, 19-20). Nevyhlásil iba, že to, čo im dáva jesť a piť, je jeho telo a jeho krv, ale navyše vyjadril jeho obetnú hodnotu, čím učinil sviatostným spôsobom prítomnú jeho obetu, ktorá sa mala uskutočniť na kríži o niekoľko hodín neskôr na spásu všetkých. „Omša je súčasne a neoddeliteľne obetnou pamiatkou, v ktorej pretrváva obeta kríža, a

posvätnou hostinou účasti
(*communio*) na Pánovom tele a jeho
krvi.“

Cirkev neustále žije z vykupiteľskej
obety a pristupuje k nej nielen
prostredníctvom spomienky, plnej
viery, ale aj skutočným kontaktom,
pretože táto obeta sa stáva súčasťou,
sviatostne sa sprítomňuje v každom
spoločenstve, ktoré ju obetuje
rukami vysväteného služobníka.
Takto Eucharistia prináša dnešným
ľuďom zmierenie, ktoré Kristus
dosiahol raz navždy pre ľudstvo
všetkých čias. V skutočnosti
„Kristova obeta a obeta Eucharistie
sú jedna jediná obeta“ . Výstižne to
vyjadril už svätý Ján Zlatoústý: „My
obetujeme vždy toho istého Baránka,
a nie jedného dnes a iného zajtra, ale
vždy toho istého. Preto obeta je vždy
jediná. (...) Aj my dnes obetujeme tú
istú obetu, ktorá bola obetovaná a
ktorá sa nikdy nestrávi.“

Omša sprítomňuje obeť kríža, nepridáva sa k nej ani ju neznásobuje. To, čo sa opakuje, je „slávenie spomienky“ (*memorialis demonstratio*) tejto obete, čím sa Kristova jediná a úplná vykupiteľská obeť stáva stále aktuálna v čase. Obetná povaha eucharistického tajomstva nemôže byť teda chápaná ako niečo samostatné, nezávislé od kríža alebo len s nepriamym vzťahom k obeť Kalvárie.

13. V sile svojho intímneho vzťahu s obeťou Golgoty je Eucharistia obeťou v pravom zmysle slova a nielen vo všeobecnosti, akoby išlo o jednoduché darovanie sa Krista ako duchovného pokrmu veriacim. Dar Kristovej lásky a poslušnosti až do krajnosti (porov. Jn 10, 17-18) je predovšetkým darom jeho Otcovi. Iste, je to dar v náš prospech, pre celé ľudstvo (porov. Mt 26, 28; Mk 14, 24; Lk 22, 20; Jn 10, 15), no dar predovšetkým Otcovi: „Otec prijal

túto obeť a odplatil toto bezhraničné darovanie sa svojho Syna, ktorý sa stal „poslušným až na smrť“ (Flp 2, 8) svojím otcovským darovaním sa, t. j. darom nového, nesmrteľného života v zmŕtvychvstaní.“

Kristus tým, že daroval Cirkvi svoju obeť, zároveň chcel prijať za svoju aj duchovnú obeť Cirkvi, ktorá je povolaná obetovať s Kristovou obeťou aj samu seba. Čo sa týka všetkých veriacich, Druhý vatikánsky koncil učí: „Účasťou na eucharistickej obete, prameni a vrchole celého kresťanského života, obetujú Bohu božskú obeť a s ňou aj samých seba.“

14. Kristova Pascha popri Kristovom utrpení a smrti zahŕňa aj jeho zmŕtvychvstanie. To je to, čo nám pripomína zvolanie ľudu po premenení: „... a tvoje zmŕtvychvstanie vyznávame.“

Eucharistická obeta totiž nesprítomňuje len tajomstvo Spasiteľovho utrpenia a smrti, ale aj tajomstvo jeho vzkriesenia, v ktorom obeta nachádza svoj vrchol. Len ako živý a vzkriesený sa Kristus môže v Eucharistii stať „chlebom života“ (Jn 6, 35.48), „živým chlebom“ (Jn 6, 51). Svätý Ambróz to pripomína novokrstencom ako aplikáciu udalosti vzkriesenia na ich život: „Ak je dnes Kristus tvoj, on pre teba vstáva z mŕtvych každý deň.“ Svätý Cyril Alexandrijský zdôrazňoval, že účasť na svätých tajomstvách je „pravé vyznanie a spomienka, že Ježiš zomrel a vrátil sa do života pre nás a v náš prospech“.

15. Sviatosťné sprítomnenie Kristovej obety vo svätej omši, korunovanej jeho vzkriesením, zahŕňa najosobitnejšiu prítomnosť, ktorá - ak použijeme slová Pavla VI. – „sa volá reálnou nie v exkluzívnom zmysle, akoby iné neboli reálne, ale

antonómaziou, pretože je podstatná a jej mocou sa Kristus, Bohočlovek, celý stáva prítomným“. Tak sa nám opäť predkladá vždy platná náuka Tridentského koncilu: „Premenením chleba a vína sa uskutočňuje zmena celej podstaty chleba na podstatu tela Krista, nášho Pána, a celá podstata vína na podstatu jeho krvi. Táto zmena sa vo svätej Katolíckej cirkvi vhodným a primeraným spôsobom nazýva transsubstanciácia - prepodstatnenie.“ Eucharistia je skutočne mysterium fidei, tajomstvo, ktoré presahuje naše myslenie a môže byť prijaté len vo viere, ako to často pripomínajú patristické katechézy o tejto božskej sviatosti: „Nevid“ - povzbudzuje svätý Cyril Jeruzalemský – „v chlebe a víne jednoduché prirodzené prvky, pretože Pán povedal doslovne, že sú jeho telom a krvou; viera ťa o tom uistuje, i keď ti zmysly hovoria iné.“

„Adoro te devote, latens Deitas,“
spievame dodnes s Anjelským
učiteľom. Zoči-voči tomuto tajomstvu
lásky zakúša ľudská myseľ svoje
hranice. To nám vysvetľuje, ako
počas stáročí táto pravda
podnecovala teológiu do
namáhavého úsilia porozumieť mu.
Je to chvályhodné úsilie, o to
užitočnejšie a výrečnejšie, o čo je
schopnejšie spojiť uplatňovanie
kritického myslenia so „živým
obsahom viery“ Cirkvi, ktorý je
zahrnutý zvlášť v „charizme istoty
pravdy“ jej Magistéria a vo
„vnútornej inteligencii duchovných
vecí“ , ktorú dosahujú predovšetkým
svätí. Zostáva hranica, na ktorú
poukázal Pavol VI.: „Každé teologické
vysvetlenie, ktoré sa pokúša nejakým
spôsobom preniknúť do tohto
tajomstva, aby mohlo zostať v zhode
s katolíckou vierou, musí zachovať
ako istotu, že v objektívnej realite -
nezávisle od nášho ducha - chlieb a
víno prestali po premenení existovať,

lebo od tej chvíle sú úctyhodným telom a krvou Pána Ježiša, aby boli reálne pred nami pod sviatostnými časťami chleba a vína.“

16. Spásonosná pôsobnosť tejto obety sa v plnosti uskutočňuje, keď sa prijíma Pánovo telo a krv.

Eucharistická obeta je svojou povahou zameraná na hlboké spojenie nás veriacich s Kristom prostredníctvom svätého prijímania: prijímame jeho samého, ktorý sa obetoval za nás, jeho telo, ktoré za nás odovzdal na kríži, jeho krv, ktorú vylial „za všetkých, na odpustenie hriechov“ (Mt 26, 28). Pripomíname si jeho slová: „Ako mňa poslal živý Otec a ja žijem z Otca, aj ten, čo mňa je, bude žiť zo mňa“ (Jn 6, 57). Sám Ježiš nás uisťuje, že takéto spojenie, ktoré on sám potvrdil ako analógiu života Najsvätejšej Trojice, sa opravdivo uskutočňuje. Eucharistia je pravá hostina, na ktorej sa Kristus dáva ako pokrm. Keď Ježiš prvýkrát

spomenul tento pokrm, poslucháči zostali prekvapení a dezorientovaní. Priviedli ho k tomu, aby podčiarkol objektívnu pravdivosť svojich slov: „Veru, veru, hovorím vám: Ak nebudete jesť telo Syna človeka a piť jeho krv, nebudete mať v sebe život“ (Jn 6, 53). Pritom nejde o metaforický pokrm: „Lebo moje telo je pravý pokrm a moja krv je pravý nápoj“ (Jn 6, 55).

17. Prostredníctvom prijímania jeho tela a krvi nám Kristus odovzdáva aj svojho Ducha. Svätý Efrém píše: „Nazval chlieb svojim živým telom, naplnil ho samým sebou a svojim Duchom. (...) A ten, čo ho je s vierou, je Oheň a Ducha. (...) Vezmite a jedzte z neho všetci, jedzte s tým istým Duchom Svätým. Pretože to je skutočne moje telo a ten, čo ho je, bude žiť naveky.“ Cirkev prosí o tento Boží dar, základ všetkých ostatných darov, v eucharistickej epikléze. V Božskej liturgii svätého Jána

Zlatoústeho napríklad čítame:

„Vzývame ťa, prosíme ťa, pokorne ťa žiadame: zošli svojho Ducha na nás všetkých a na tieto dary (...), aby boli pre tých, čo budú mať na nich účasť, očistením duše, odpustením hriechov, spoločenstvom s Duchom Svätým.“ A v Rímskom misáli celebrant prosí: „... a všetkých, ktorí sa živíme telom a krvou tvojho Syna, naplň Duchom Svätým, aby sme boli v Kristovi jedno telo a jeden duch.“ Tak v nás Kristus s darom svojho tela a svojej krvi rozmnožuje dar svojho Ducha, ktorý bol na nás vyliaty už krstom a ktorého sme prijali ako pečať vo sviatosti birmovania.

18. Zvolanie, ktoré ľud vyslovuje po premenení, sa právom uzatvára pripomenutím eschatologického pohľadu, ktorý charakterizuje eucharistické slávenie (porov. 1 Kor 11, 26): „kým očakávame jeho druhý príchod.“ Eucharistia je nasmerovaná k večnému cieľu a už

teraz dáva zakúšať radosť z naplnenia Kristovho prísľubu (porov. Jn 15, 11); v istom zmysle je anticipáciou neba, „závdavku budúcej slávy“. V Eucharistii všetko vyjadruje dôveryplné očakávanie „blaženej nádeje a príchod nášho Spasiteľa, Ježiša Krista“. Ten, čo sa v Eucharistii živí Kristom, nemusí čakať, kým bude na druhom svete, aby prijal večný život: vlastní ho už tu na zemi, s prvotinami budúcej plnosti, ktorá sa bude týkať človeka v jeho celistvosti. V Eucharistii totiž prijímame aj garanciu vzkriesenia nášho tela na konci sveta: „Kto je moje telo a pije moju krv, má večný život a ja ho vzkriesim v posledný deň“ (Jn 6, 54). Táto záruka budúceho vzkriesenia pochádza zo skutočnosti, že telo Syna človeka, ktoré sa nám dáva za pokrm, je jeho oslávené telo po vzkriesení. Možno povedať, že Eucharistiou sa pretvára na tajomstvo vzkriesenia. Preto svätý Ignác Antiochijský právom definoval

eucharistický chlieb ako „liek nesmrteľnosti, protilátku smrti“.

19. Eschatologické smerovanie, ktoré vychádza z Eucharistie, vyjadruje a posilňuje spoločenstvo s oslávenou Cirkvou. Nie náhodou sa vo východných anaforách a v latinských eucharistických modlitbách vždy s úctou spomína Mária, vždy Panna, Matka nášho Boha a Pána Ježiša Krista, anjeli, svätí apoštoli, slávni mučeníci a všetci svätí. To je aspekt Eucharistie, ktorý si zaslúži, aby sme naň poukázali: keď slávime Baránkovu obeť, spájame sa s nebeskou liturgiou a pripájame sa k tomu nesmiernemu množstvu, ktoré volá: „Spása nášmu Bohu, ktorý sedí na tróne, a Baránkovi!“ (Zjv 7, 10). Eucharistia je skutočne brána, ktorou sa nad zemou otvára nebo. Je lúčom slávy a nebeského Jeruzalema, ktorý preniká temnoty nášho života a vrhá svetlo na našu cestu.

20. Významným dôsledkom eschatologického zamerania, vlastným Eucharistii, je aj skutočnosť, že dáva podnety na ceste dejinami tým, že vkladá semeno živej nádeje v každodennom úsilí, ktorým sa veriaci venujú svojim úlohám. Ak totiž kresťanský pohľad vedie k tomu, aby sme pozerali na „nové nebo“ a „novú zem“ (porov. Zjv 21, 1), to nezoslabuje ale podnecuje náš zmysel pre zodpovednosť za súčasnú zem. Naliehavo túžim poukázať na to už na začiatku nového milénia, aby sa kresťania cítili viac ako doteraz zaviazaní nezanedbávať úlohy spojené s ich pozemským občianstvom. Ich úlohou je prispieť svetlom Evanjelia k budovaniu sveta, aby bol stavaný na mieru človeka a plne zodpovedal Božím plánom.

Jestvuje mnoho problémov, ktoré zatemňujú horizont našich čias. Stačí pomyslieť na nástojčivú potrebu pracovať pre vec mieru, klásť do

vzťahov medzi národmi solídne predpoklady spravodlivosti a solidarity, brániť ľudský život od jeho počatia až po prirodzený koniec. A čo povedať o toľkých protirečeniach „globalizovaného“ sveta, kde – zdá sa -, slabí, malí a najchudobnejší majú len malú nádej? To je svet, v ktorom musí zažiariť kresťanská nádej! Aj preto chcel Pán zostať s nami v Eucharistii, vpisujúc do tejto jeho obetnej a spoluúčastnej prítomnosti prísľub ľudstva obnoveného jeho láskou. Je významné, že tam, kde synoptici hovoria o ustanovení Eucharistie, Jánovo evanjelium opisuje udalosť umývania nôh, podávajúc tak ilustráciu hlbokého významu Eucharistie; udalosť, v ktorej sa Ježiš stáva učiteľom spoločenstva a služby (porov. Jn 13, 1-20). Apoštol Pavol za seba vyhlasuje, že je „nehodné“ kresťanskej komunity mať účasť na Pánovej večeri, ak by sa to dialo v atmosfére rozdelení a nezáujmu o

chudobných (porov. 1 Kor 11, 17-22. 27-34). Ohlasovať Pánovu smrť, až „kým nepríde“ (1 Kor 11, 26), je pre tých, čo majú účasť na Eucharistii, aj úlohou meniť život, aby sa v istom zmysle stal „eucharistickým“. Práve toto ovocie premeny existencie a úloha zmeniť svet podľa evanjelia ukazujú v plnej žiare eschatologický náboj eucharistického slávenia a pravého kresťanského života: „Príď, Pane Ježišu!“ (Zjv 22, 20).

DRUHÁ KAPITOLA

EUCHARISTIA BUDUJE CIRKEV

21. Druhý vatikánsky koncil pripomenul, že eucharistické slávenie je stredobodom procesu rastu Cirkvi. Po tom, čo povedal, že „Cirkev, čiže Kristovo kráľovstvo už teraz prítomné v tajomstve, Božou mocou viditeľne rastie vo svete“, akoby odpovedajúc na otázku, ako vzrastá, dodáva: „Vždy, keď sa obeta kríža, ktorou ,bol obetovaný náš

veľkonočný Baránok, Kristus (1 Kor 5, 7), slávi na oltári, uskutočňuje sa dielo našej spásy. A spolu so sviatosťou eucharistického chleba sa tu predstavuje a uskutočňuje aj jednota veriacich, ktorí tvoria v Kristovi jedno telo (porov. 1 Kor 10, 17)“.

Pri samotných počiatkoch Cirkvi je kauzálny vplyv Eucharistie.

Evanjelisti spresňujú, že s Ježišom sa pri Poslednej večeri spojili Dvanásti, apoštoli (porov. Mt 26, 20; Mk 14, 17; Lk 22, 14). Tento detail má značný význam, lebo apoštoli boli „zároveň semenom nového Izraela a pôvodom posvätnej hierarchie“. Tým, že im Kristus ponúkol ako pokrm svoje telo a svoju krv, tajomne ich zapojil do obety, ktorá sa naplnila o niekoľko hodín na Kalvárii. Analogicky so zmluvou na Sinai, spečatenou obeťou a pokropením krvou, Ježišove slová a gestá pri Poslednej večeri kládli

základy nového mesiánskeho
spoločenstva, ľudu novej zmluvy.

Apoštoli, ktorí vo večeradle prijali
Ježišovo pozvanie „Vezmite a jedzte...
Pite z neho všetci...“ (Mt 26, 26 - 27),
po prvý raz vstúpili do sviatostného
spoločenstva s ním. Od tej chvíle až
do konca vekov sa Cirkev buduje
prostredníctvom sviatostného
spoločenstva s Božím Synom, ktorý
sa za nás obetoval: „Toto robte na
moju pamiatku... Toto robte,
kedykoľvek ho budete piť na moju
pamiatku“ (1 Kor 11, 24 - 25; porov.
Lk 22, 19).

22. Privtelenie ku Kristovi
uskutočnené prostredníctvom krstu
sa neustále obnovuje a posilňuje
účasťou na eucharistickej obete,
predovšetkým plnou účasťou na nej,
ktorá sa dosahuje pri svätom
prijímaní. Môžeme povedať, že
nielen každý z nás prijíma Krista, ale
že aj Kristus prijíma každého z nás.

Uzatvára s nami priateľstvo: „Ste mojimi priateľmi“ (Jn 15, 14). My totiž žijeme vďaka nemu: „Ten, čo mňa je, bude žiť zo mňa“ (Jn 6, 57). V eucharistickom spoločenstve sa vznešeným spôsobom uskutočňuje vzájomné „prebývanie“, Krista a jeho učeníka: „Ostaňte vo mne a ja vo vás“ (Jn 15, 4).

Spájajúc sa s Kristom, ľud Novej zmluvy, vzdialený od toho, aby sa uzatváral sám do seba, sa stáva akoby sviatosťou pre celé ľudstvo, znamením a nástrojom spásy, ktorú uskutočnil Kristus, svetlo sveta a soľ zeme (porov. Mt 5, 13 - 16) na vykúpenie všetkých. Poslanie Cirkvi je pokračovaním Kristovho poslania: „Ako mňa poslal Otec, aj ja posielam vás“ (Jn 20, 21). Preto z eucharistického sprítomňovania obety kríža a zo spoločenstva s Kristovým telom a krvou Cirkev čerpá duchovnú silu potrebnú na spĺňanie svojho poslania. Tak sa

Eucharistia stáva prameňom a zároveň vrcholom celej evanjelizácie, keďže jej cieľom je spoločenstvo všetkých ľudí s Kristom a v ňom s Otcom a s Duchom Svätým.

23. Eucharistické spoločenstvo Cirkvi rovnako upevňuje aj v jej jednote Kristovho tela. Svätý Pavol sa odvoláva na túto jednotiacu účinnosť účasti na eucharistickej hostine, keď Korintánom píše: „A chlieb, ktorý lámeme, nie je účasťou na Kristovom tele? Keďže je jeden chlieb, my mnohí sme jedno telo, lebo všetci máme podiel na jednom chlebe“ (1 Kor 10, 16–17). Komentár svätého Jána Zlatoústeho je presný a hlboký: „Čo vlastne je chlieb? Je to Kristovo telo. Čím sa stávajú tí, čo ho prijímajú? Kristovým telom; no nie mnohými telami, ale jedným telom. Tak ako chlieb je len jeden, i keď sa skladá z mnohých zrn, ktoré sa v ňom, hoci ich nevidíme, nachádzajú, takže vďaka ich dokonalému

vzájomnému spojeniu sa ich rozdielnosť stráca; takým istým spôsobom sme aj my spojení navzájom a všetci spolu v Kristovi“. Argumentácia je naliehavá: naše spojenie s Kristom, ktoré je pre každého darom a milosťou, spôsobuje, že v ňom sme včlenení aj do jednoty jeho tela, ktorým je Cirkev. Eucharistia upevňuje privtelenie do Krista, ktoré sa uskutočnilo v krste prostredníctvom daru Ducha Svätého (porov. 1 Kor 12, 13. 27).

Spojené a neoddeliteľné pôsobenie Syna a Ducha Svätého, ktoré je pôvodom Cirkvi pri jej ustanovení a zotrúvaní, je činné v Eucharistii. Autor Liturgie svätého Jakuba si je toho dobre vedomý: v epikléze anafory sa modlí k Bohu Otcovi, aby zoslal Ducha Svätého na veriacich a na dary, aby Kristovo telo a krv „slúžili všetkým tým, ktorí ich prijmu (...) na posvätenie duší a tiel“. Cirkev

je prostredníctvom eucharistického posväcovania veriacich posilňovaná Duchom Svätým - Tešiteľom.

24. Dar Krista a jeho Ducha, ktorý prijímame v eucharistickom prijímaní, s prekypujúcou plnosťou vytvára putá bratského spoločenstva, ktoré prebývajú v ľudskom srdci, a zároveň vyzdvihuje skúsenosť bratstva v spoločnej účasti na tej istej eucharistickej hostine, a to na oveľa vyššej úrovni, než je bežná skúsenosť ľudského spolužitia. Prostredníctvom spoločnej účasti na Kristovom tele Cirkev čoraz hlbšie dosahuje svoju podstatnú črtu, ktorou je byť „v Kristovi akoby sviatosťou, teda znamením a nástrojom dôverného spojenia s Bohom a jednoty celého ľudského pokolenia“. Proti zárodkom rozdelenia medzi ľuďmi, ktoré sú podľa každodennej skúsenosti v ľudstve hlboko zakorenené ako následok hriechu, sa stavia sila Kristovho tela rodiaca jednotu.

Eucharistia práve tým, že buduje Cirkev, vytvára spoločenstvo medzi ľuďmi.

25. Úcta, ktorú vzdávame Eucharistii mimo svätej omše, je neoceniteľnou hodnotou v živote Cirkvi. Takáto úcta je úzko spojená so slávením eucharistickej obety. Kristova prítomnosť pod eucharistickým spôsobom uchovávaným po svätej omši - ktorá pretrváva, pokiaľ sa zachovávajú spôsoby chleba a vína - pochádza zo slávenia tejto obety a vedie k sviatostnému i duchovnému spoločenstvu. Je úlohou pastierov, aby povzbudzovali, aj osobným príkladom, eucharistický kult, zvlášť vystavenie Najsvätejšej sviatosti, ako aj spočinutie v adorácii pred Kristom prítomným pod eucharistickým spôsobom.

Je krásne, keď môžeme spočinúť na Ježišovej hrudi ako milovaný učeník (porov. Jn 13, 25) a nechať sa

preniknúť nekonečnou láskou jeho srdca. Ak má dnešné kresťanstvo charakterizovať predovšetkým „umenie modlitby“, ako potom necítiť novú potrebu dlhšie sa utiahnuť v duchovnom rozhovore, v tichej adorácii, v postoji lásky pred Kristom, prítomným v Najsvätejšej sviatosti? Kolkokrát, moji milí bratia a sestry, som mal túto skúsenosť a načerpal som z nej silu, potechu a podporu!

Príkladom tejto praxe, ktorú opakovane chváli a odporúča Magistérium, nám môžu byť mnohí svätí. Osobitným spôsobom je v tomto smere známy svätý Alfonz Mária de Liguori, ktorý napísal: „Medzi všetkými pobožnosťami je adorácia sviatostného Ježiša po sviatostiach prvá, Bohu najmilšia a pre nás najužitočnejšia.“ Eucharistia je neoceniteľný poklad, a to nielen keď ju slávime, ale aj keď spočívame pred ňou mimo svätej omše, aby sme

načerpali z toho istého prameňa milosti. Kresťanská komunita túžiaca po hlbšej kontemplácii Kristovej tváre v tom duchu, ako som navrhol v apoštolských listoch Novo millennio ineunte a Rosarium Virginis Mariae, nemôže nerozvíjať aj tento aspekt eucharistickej úcty, v ktorom sa predlžuje a rozmnožuje ovocie prijímania Kristovho tela a krvi.

TRETIA KAPITOLA

APOŠTOLSKOSŤ EUCHARISTIE A CIRKVI

26. Ak, ako som uviedol, Eucharistia buduje Cirkev a bez Cirkvi nemožno sláviť Eucharistiu, potom z toho vyplýva, že medzi Cirkvou a Eucharistiou existuje najužšie spojenie. To je pravda až do tej miery, že na eucharistické tajomstvo môžeme vzťahovať to, čo hovoríme o Cirkvi, keď v Nicejsko-carihradskom vyznaní viery vyznávame, že je

„jedna, svätá, katolícka a apoštolská“. Jedna a katolícka je aj Eucharistia. Ona je aj svätá - je Najsvätejšou sviatosťou. No teraz chceme upriamiť pozornosť predovšetkým na jej apoštolskosť.

27. Keď Katechizmus Katolíckej cirkvi vysvetľuje, že Cirkev je apoštolská, čiže založená na apoštoloch, špecifikuje trojitý význam tohto výrazu. Prvým významom je to, že „bola a je postavená ,na základe apoštolov" (Ef 2, 20), svedkov, ktorých si sám Kristus vyvolil a poveril misijným poslaním“. Aj základom Eucharistie sú apoštoli nie preto, že by táto sviatosť nesiahala až k samému Kristovi, ale preto, lebo ju Ježiš zveril apoštolom a oni ju odovzdali svojim nástupcom až po nás. Je v kontinuite s konaním apoštolov, poslušných Pánovmu príkazu, že Cirkev počas stáročí slávi Eucharistiu.

Druhý význam, ktorý o apoštolskosti Cirkvi naznačuje Katechizmus, je, že „s pomocou Ducha Svätého, ktorý v nej prebýva, chráni a odovzdáva ďalej učenie, zverený poklad, zdravé slová, ktoré počula od apoštolov“.

Eucharistia je apoštolská aj v tomto druhom zmysle, lebo sa slávi v súlade s vierou apoštolov.

Magistérium Cirkvi pri rozličných príležitostiach v priebehu dvojtisícročných dejín ľudu Novej zmluvy spresňovalo náuku o Eucharistii aj preto, aby nadobudla presnú terminológiu a uchovala apoštolskú vieru v toto vznešené tajomstvo. Ich viera zostáva nezmenená a pre Cirkev je podstatné, aby takou aj zotrvala.

28. Cirkev je napokon apoštolská aj v tom zmysle, že „až do Kristovho návratu ju apoštoli neprestajne učia, posväcujú a spravujú prostredníctvom tých, čo po nich nastupujú v ich pastierskom úrade:

prostredníctvom kolégia biskupov, ktorému pomáhajú kňazi, v jednote s Petrovým nástupcom a najvyšším pastierom Cirkvi“. Sviatosť posvätného stavu nutne zahŕňa nástupníctvo po apoštoloch v ich pastoračnom poslaní, čiže neprerušenu reťaz, ktorá siaha až k počiatkom; teda platné biskupské vysviacky. Táto postupnosť je nevyhnutná, aby tu bola Cirkev v pravom a plnom zmysle.

Eucharistia vyjadruje aj tento zmysel apoštolskosti. Veď ako učí Druhý vatikánsky koncil, „veriaci na základe ich kráľovského kňazstva pristupujú k eucharistickej obete“, no je to služobný kňaz, ktorý „koná eucharistickú obeť v osobe Krista a obetuje ju Bohu v mene celého ľudu“. Preto Rímsky misál spresnil, že výlučne kňaz môže vyslovovať slová eucharistickej modlitby, kým ľud sa k nemu pripája vo viere a v mlčaní.

29. Výraz, ktorý opakovane používa Druhý vatikánsky koncil, že „služobný kňaz koná eucharistickú obetu v Kristovej osobe“, bol už dobre zakorenený v náuke pápežov. Ako som mal možnosť ujasniť pri inej príležitosti, „*in persona Christi* znamená viac než v mene alebo v zastúpení Krista. In persona: teda v osobitnej, sviatostnej identifikácii s najvyšším a večným Kňazom, pôvodcom a podstatným subjektom tejto jeho vlastnej obety, v ktorej ho v skutočnosti nikto nemôže nahradiť“. Služba kňazov, ktorí prijali sviatosť posvätného stavu v pláne spásy, aký si Kristus vybral, dokazuje, že Eucharistia, ktorú slávia, je darom radikálne presahujúcim moc spoločenstva, a preto je nenahraditeľná na platné spojenie eucharistickej konsekrácie s obetou kríža a Poslednou večerou.

Spoločenstvo zhromažďujúce sa na slávení Eucharistie absolútne nutne

potrebuje vysväteného kňaza, ktorý mu predsedá, aby sa mohlo stať skutočne eucharistickým. Na druhej strane, spoločenstvo nie je v stave samo si dať vysväteného služobníka. On je darom, ktorý toto spoločenstvo prijíma prostredníctvom biskupskej postupnosti siahajúcej až po apoštolov. Je to biskup, kto prostredníctvom sviatosti posvätného stavu ustanovuje nového kňaza a udeľuje mu moc premieňať Eucharistiu. Preto „eucharistické tajomstvo sa nesmie sláviť v žiadnom spoločenstve bez ordinovaného kňaza, ako to výslovne učí Štvrtý lateránsky koncil“.

30. Náuka Katolíckej cirkvi o kňazskej službe vo vzťahu k Eucharistii, ako aj náuka o eucharistickej obete boli v posledných desaťročiach objektom plodného dialógu v prostredí ekumenického hnutia. Musíme vzdávať vďaky Najsvätejšej Trojici, že

sa v tomto ohľade dosiahol významný pokrok a zblíženie, ktoré sú dôvodom nádeje na budúcnosť v plnom prežívaní viery. Stále však zostáva platná pripomienka koncilu týkajúca sa cirkevných spoločností, ktoré vznikli na Západe v 16. storočí a po ňom a oddelili sa od Katolíckej cirkvi: „Cirkevné spoločnosti, ktoré sú od nás oddelené, hoci im chýba plná jednota s nami pochádzajúca z krstu a hoci veríme že oni, zvlášť preto, že im chýba sviatosť posvätného rádu, si nezachovali pravú a úplnú podstatu eucharistického tajomstva, predsa len, keď si pri Večeri Pánovej konajú spomienku na Pánovu smrť a vzkriesenie, vyznávajú, že spoločenstvo s Kristom znamená život a očakávajú jeho slávny príchod.“

Preto sa veriaci katolíci, aj keď rešpektujú náboženské presvedčenia týchto svojich oddelených bratov,

nemôžu zúčastňovať na prijímaní rozdávanom počas ich slávení, aby nepodporili nejasné chápanie povahy Eucharistie a v dôsledku toho aby sa nezmenšila povinnosť jasne vydávať svedectvo o pravde. To by napokon len spomalilo cestu k plnej viditeľnej jednote. Podobne nemožno pomýšľať na nahradenie nedeľnej svätej omše ekumenickými pobožnosťami slova alebo spoločnými modlitbovými stretnutiami s kresťanmi, ktorí patria do spomínaných spoločenských skupín, prípadne účasťou na ich liturgickej službe. Takéto slávenia a stretnutia, samozrejme chvályhodné, ak sa konajú za vhodných okolností, pripravujú na vytúžené plné eucharistické spoločenstvo, no nemôžu ho nahradiť.

Skutočnosť, že moc konsekrovať Eucharistiou bola zverená len biskupom a kňazom, neznamená pre zvyšok Božieho ľudu nejaké

obmedzenie, lebo v spoločensve jedného Kristovho tela, ktorým je Cirkev, je tento dar daný na osoh všetkým.

31. Ak je Eucharistia vrcholom a centrom života Cirkvi, podobne je ním aj v kňazskej službe. Preto s vďakou voči Ježišovi Kristovi, nášmu Pánovi, opätovne potvrdzujem, že Eucharistia je „základný a ústredný dôvod existencie sviatosti kňazstva, ktorá sa skutočne zrodila vo chvíli ustanovenia Eucharistie a spolu s ňou“.

Pastoračné aktivity kňazov sú rôznorodé. Ak si k tomu predstavíme sociálne a kultúrne podmienky súčasného sveta, ľahko pochopíme, aké veľké nebezpečenstvo rozptýlenosti vo veľkom množstve rozmanitých úloh im hrozí. Druhý vatikánsky koncil vyzdvihol pastoračnú lásku ako jednotiacu puto ich života a ich aktivít. Táto

pastoračná láska - dodáva koncil – „pramení predovšetkým z eucharistickej obety, ktorá je stredobodom a koreňom celého života kňaza“. Vidíme teda, aké je dôležité pre duchovný život kňaza aj pre dobro Crkvi a sveta uskutočňovať koncilové odporúčenie denne sláviť Eucharistiú, „ktorá je vždy aktom Krista a jeho Cirkvi, aj vtedy, keď nie je možné, aby sa na nej zúčastnili veriaci“. Takýmto spôsobom je kňaz schopný zvíťaziť nad každým pokušením rozptýlenia, nachádzajúc v eucharistickej obete pravý stred svojho života a svojej služby, duchovnú energiu potrebnú na to, aby mohol plniť rozličné pastoračné úlohy. Jeho dni sa tak stanú skutočne eucharistickými.

Z centrálného významu Eucharistie v živote a službe kňazov pochádza aj jej ústredný význam v pastoračii v prospech kňazských povolání. Predovšetkým preto, lebo prosba o

povolania v nej nachádza miesto maximálneho spojenia s modlitbou Krista, najvyššieho a večného Kňaza; ale aj preto, lebo pozorná starostlivosť o eucharistickú službu zo strany kňazov, spojená s povzbudzovaním do vedomej, aktívnej a plodnej účasti veriacich na Eucharistii, vytvára účinný príklad a je stimulom na veľkodušnú odpoveď mladých na Božie volanie. Boh si často poslúži práve príkladom horlivej pastoračnej lásky niektorého kňaza, aby zasial a rozvinul v srdci mladého človeka semeno volania na kňazstvo.

32. To všetko jasne dokazuje, aká bolestná a vzdialená od normálneho stavu je situácia, keď kresťanskej komunite - hoci sa pre počet a rôznosť veriacich nazýva farnosťou - chýba kňaz, ktorý by ju viedol. Farnosť je totiž spoločenstvom pokrstených, ktorí vyjadrujú a potvrdzujú svoju identitu

predovšetkým slávením eucharistickej obety. To si však vyžaduje prítomnosť kňaza, ktorému jedine prináleží obetovať Eucharistiú *in persona Christi*. Keď v komunite chýba kňaz, právom sa hľadá nejaká náhrada, aby mohli pokračovať nedeľné slávenia. Rehoľníci a laici, ktorí vedú svojich bratov a sestry v modlitbe, takto chvályhodne uskutočňujú spoločné kňazstvo všetkých veriacich, založené na milosti krstu. Takéto riešenia však treba považovať iba za provizórne, kým komunita čaká na kňaza.

Sviatosťná neúplnosť týchto slávení musí podnecovať celé spoločenstvo predovšetkým do toho, aby sa s ešte väčšou horlivosťou modlilo, nech Pán pošle robotníkov do svojej žatvy (porov. Mt 9, 38); a musí ich tiež podnecovať do toho, aby zaangažovali aj všetky ostatné základné prvky primeranej pastorácie povolání, avšak bez

upadnutia do pokušenia hľadať riešenie aj za cenu zníženia morálnych a formačných kvalít, ktoré sa požadujú od kandidátov na kňazstvo.

33. Ak bola pre nedostatok kňazov zverená účasť na pastoračnej starostlivosti o niektorú farnosť nevysväteným veriacim, nech si títo vždy uvedomujú, že - ako učí Druhý vatikánsky koncil – „nie je možné formovať nejaké kresťanské spoločenstvo bez toho, aby malo za svoj základ a prameň slávenie najsvätejšej Eucharistie“. Im teda patrí aj povinnosť uchovávať v komunite živý hlad po Eucharistii, ktorý vedie k tomu, aby sa usilovali nepremeškať ani jednu príležitosť na slúženie svätej omše, využívajúc aj príležitostnú prítomnosť kňaza, ktorému v jej slúžení nebráni cirkevné právo

ŠTVRTÁ KAPITOLA

EUCCHARISTIA A CIRKEVNÉ SPOLOČENSTVO

34. Mimoriadne zasadanie Biskupskej synody v roku 1985 identifikovalo práve v „ekleziológii spoločenstva“ ústrednú a základnú myšlienku dokumentov Druhého vatikánskeho koncilu. Cirkev putujúca na tejto zemi je povolaná udržiavať a napomáhať tak spoločenstvo s Bohom – Trojicou, ako aj spoločenstvo medzi veriacimi. Na tento cieľ jej slúži Božie slovo a sviatosti, predovšetkým Eucharistia, z ktorej Cirkev „stále žije a rastie“ a v ktorej zároveň vyjadruje samu seba. Nie náhodou sa výraz *communio* stal jedným z pomenovaní tejto vznešenej sviatosti. (*communio* znamená prijímanie, ako aj spoločenstvo - pozn. prekl.)

Eucharistia sa teda javí ako vrchol všetkých sviatostí, lebo privádza k dokonalosti spoločenstvo s Bohom

Otcom prostredníctvom identifikácie s jednorodeným Synom pôsobením Ducha Svätého. S dôvtipom viery vyjadroval túto pravdu jeden z významných autorov byzantskej tradície: v Eucharistii „viac než vo všetkých ostatných sviatostiach je tajomstvo (spoločenstva) také dokonalé, že vedie k vrcholu všetkých dobier: tu je vrcholný bod všetkých ľudských túžob, lebo tu dosahujeme Boha a Boh sa spája s nami v najdokonalejšej jednote“. Práve preto je vhodné v duši neustále pestovať túžbu po eucharistickej sviatosti. Tu sa zrodila prax duchovného prijímania, šťastne rozšírená v Cirkvi a odporúčaná svätými učiteľmi duchovného života. Svätá Terézia Ježišova napísala: „Keď nepristupujete k prijímaniu a nezúčastňujete sa na omši, môžete prijímať duchovne, čo je veľmi výhodné... Tak prijmete veľa z lásky nášho Pána.“

35. Dôvodom slávenia Eucharistie však nesmie byť len rozvoj spoločenstva, ktoré predpokladá ako jestvujúce, aby ho upevňovalo a viedlo k dokonalosti. Najsvätejšia sviatosť vyjadruje puto spoločenstva tak v neviditeľnom rozmere, kde nás v Kristovi pôsobením Ducha Svätého spája s Otcom a medzi sebou navzájom, ako aj vo viditeľnom rozmere, ktorý zahŕňa spoločenstvo v náuke apoštolov, sviatostí a v hierarchickom usporiadaní. Hlboký vnútorný vzťah, ktorý jestvuje medzi neviditeľnými a viditeľnými prvkami cirkevného spoločenstva, je základom Cirkvi ako sviatosti spásy. Len v tomto kontexte je možné legitímne slávenie Eucharistie a pravá účasť na nej. Z toho vyplýva potreba vlastná samotnej Eucharistii - aby sa slávila v spoločenstve a konkrétne v integrite svojich zväzkov.

36. Neviditeľné spoločenstvo – i keď svojou povahou je v procese stáleho rastu -, ktorým sme sa stali „účastnými na Božej prirodzenosti“ (2 Pt 1, 4), a v praktizovaní čností viery, nádeje a lásky. Len tak jestvuje pravé spoločenstvo s Otcom, so Synom a s Duchom Svätým. Nestačí len viera, potrebné je vytrvať v posväcujúcej milosti a láske, zostávajúc v lone Cirkvi s „telom“ i so „srdcom“ ; teda to, čo svätý Pavol vyjadril slovami „viera činná skrze lásku“ (Gal 5, 6).

Integritou neviditeľných vnútorných zväzkov sa myslí morálny stav pre kresťanov, ktorí chcú mať plnú účasť na Eucharistii a prijímať Kristovo telo a krv. Túto povinnosť im pripomína ten istý apoštol Pavol upozornením: „Nech teda človek skúma sám seba, a tak je z toho chleba a pije z kalicha“ (1 Kor 11, 28). Svätý Ján Zlatoústý silou svojej výrečnosti povzbudzuje veriacich:

„Aj ja povznášam môj hlas, nalieham, prosím a zaprisahávam, aby sme sa nepribližovali k tomuto posvätnému stolu s nečistým a so skazeným svedomím. Takéto prijímanie nikdy nemožno považovať za pravé prijímanie (communio), aj keď sa tisíckrát dotkneme Kristovho tela, ale znamená odsúdenie, muky a vzrast trestov.“

V tejto línii Katechizmus Katolíckej cirkvi právom stanovuje: „Kto si je vedomý ťažkého hriechu, musí skôr, ako pristúpi k prijímaniu, prijať sviatosť zmierenia.“ Chcel by som preto pripomenúť, že v Cirkvi platí a vždy bude platiť norma, ktorou Tridentský koncil konkretizoval prísne napomenutie apoštola Pavla, keď tvrdí, že na hodné prijatie Eucharistie „musí predchádzať vyznanie hriechov, keď si je človek vedomý ťažkého hriechu.“

37. Eucharistia a spoveď sú dve sviatosti, ktoré sú navzájom úzko späté. Ak Eucharistia sprítomňuje vykupiteľskú obeť kríža, sviatostne ju predlžujúc, znamená to, že z nej vyplýva aj trvalá požiadavka na obrátenie, osobná odpoveď na výzvu, ktorou sa svätý Pavol obracia na kresťanov v Korinte: „V Kristovom mene prosíme: Zmierte sa s Bohom!" (2 Kor 5, 20). Ak teda kresťana ťaží vo svedomí ťažký hriech, pokánie prostredníctvom sviatosti zmierenia sa stáva záväznou cestou umožňujúcou plnú účasť na eucharistickej obete.

Keďže ide o hodnotenie svedomia, úsudok o stave milosti sa týka, prirodzene, samého zainteresovaného. V prípade vonkajšieho správania, ktoré je závažne, viditeľne a trvalo v protiklade s morálnymi normami, Cirkev sa vo svojej pastoračnej starostlivosti o poriadok v

spoločenstve a z úcty k tejto sviatosti musí cítiť povolaná zasiahnuť. Na túto situáciu jasnej morálnej indisponovanosti sa vzťahuje norma Kódexu kánonického práva o nepripustení k eucharistickému prijímaniu tých, „ktorí tvrdošijne zotrávajú v zjavne ťažkom hriechu“.

38. Cirkevné spoločenstvo, ako som už spomenul, je aj viditeľné a vyjadruje sa vo vzťahoch, ktoré vymenúva samotný koncil, keď učí: „Sú plne včlenené do spoločenstva Cirkvi tí, čo majú Ducha Svätého, prijímajú neporušenú celú jej štruktúru a všetky prostriedky spásy, ktoré sú v nej ustanovené, a v jej viditeľnom organizme sú zjednotení s Kristom - ktorý ju vedie prostredníctvom najvyššieho veľkňaza a biskupov - putami vyznávania viery, sviatosťami, ako aj cirkevnou správou a spoločenstvom.“

Kedže Eucharistia je najvyšším sviatostným prejavom spoločenstva Cirkvi, vyžaduje si, aby bola slávená v kontexte úplnosti aj vonkajších vzťahov spoločenstva. Osobitným spôsobom, lebo je „završením duchovného života a cieľom všetkých sviatostí“, si Eucharistia vyžaduje, aby boli putá spoločenstva vo sviatostiach, osobitne v krste a kňazskej vysviacke, reálnymi. Nie je možné dať sväté prijímanie osobe, ktorá nie je pokrstená alebo odmieta úplnú pravdu viery o eucharistickom tajomstve. Kristus je pravda a vydáva svedectvo pravde (porov. Jn 14, 6; 18, 37), preto sviatosť jeho tela a krvi nepripúšťa pretváranky.

39. Okrem toho, pre samotnú povahu cirkevného spoločenstva a vzťahu, ktorý má k nemu sviatosť Eucharistie, treba pripomenúť, že „eucharistická obeta, i keď sa vždy slávi v určitom konkrétnom spoločenstve, nikdy nie je slávením

iba tohto spoločenstva: tým, že prijíma Pánovu eucharistickú prítomnosť, prijíma celý dar spásy a tak sa aj prejavuje, hoci v pretrvávajúcej viditeľnej partikularite, ako obraz a pravá prítomnosť Cirkvi, ktorá je jedna, svätá, katolícka a apoštolská“. Z toho vyplýva, že skutočne eucharistické spoločenstvo sa nemôže stiahnuť samo do seba, akoby bolo sebestačné, ale musí byť v zhode so všetkými ostatnými katolíckymi spoločenstvami.

Cirkevné spoločenstvo eucharistického zhromaždenia je spoločenstvom s vlastným biskupom a s rímskym pápežom. Biskup je totiž viditeľným princípom a základom jednoty vo svojej partikulárnej cirkvi. Bolo by teda veľkým nepochopením, ak by sa sviatosť, ktorá je výsostne sviatosťou jednoty Cirkvi, slávila bez pravého spoločenstva s biskupom. Svätý Ignác

Antiochijský napísal: „Nech sa považuje za istú len tá Eucharistia, ktorá sa koná pod biskupom alebo tým, ktorému on dal na to poverenie.“ Pretože „rímsky pápež, ako Petrov nástupca, je trvalým a viditeľným princípom a základom jednoty tak biskupov, ako aj množstva veriacich“, spoločenstvo s ním je vnútornou požiadavkou slávenia eucharistickej obety. Tu pramení veľká pravda, vyjadrená v liturgii rozličnými spôsobmi: „Každé slávenie Eucharistie sa koná nielen v jednote s vlastným biskupom, ale aj s pápežom, s biskupským zborom, s celým klérom a so všetkým ľudom. Každé platné slávenie Eucharistie vyjadruje toto všeobecné spoločenstvo s Petrom a s celou Cirkvou alebo sa na ňu objektívne odvoláva, ako je to v prípade kresťanských cirkví oddelených od Ríma.“

40. Eucharistia tvorí spoločenstvo a vychováva k spoločenstvu. Svätý Pavol napísal korintským veriacim, ako veľmi sú ich roztržky, ktoré sa objavujú pri eucharistických zhromaždeniach, v protiklade s tým, čo slávia - s Pánovou večerou. V dôsledku toho ich vyzval, aby sa zamysleli nad pravou podstatou Eucharistie a tak sa vrátili k pravému bratskému duchu (porov. 1 Kor 11, 17-34). Účinný ohlas tejto požiadavky vidíme u svätého Augustína, ktorý - pripomínajúc apoštolove slová „Vy ste Kristovo telo a jednotlivo ste údy“ (1 Kor 12, 27) - poznamenáva: „Ak vy ste jeho telo a jeho údy, na Pánovom stole je položené to, čo je vaše tajomstvo; áno, vy prijímate to, čo je vaše tajomstvo.“ A z tohto konštatovania vyvodzuje: „Kristus Pán (...) posvätil na obetnom stole tajomstvo nášho pokoja a našej jednoty. Kto prijíma tajomstvo jednoty, ale nezachováva zväzky pokoja, neprijíma sviatosť vo svoj

prospech, ale ako dôkaz proti sebe samému.“

41. Táto osobitná účinnosť v napomáhaní spoločenstva, ktorá je vlastná Eucharistii, je jedným z dôvodov významu nedeľnej svätej omše. O nej a o ostatných dôvodoch, ktoré ju činia základom života Cirkvi a jednotlivých veriacich, som sa zastavil v apoštolskom liste o svätení nedele Dies Domini, pripomínajúc medziiným, že pre veriacich je účasť na svätej omši povinnosťou - okrem prípadu vážnej prekážky -, a tak sa na pastierov kladie z toho vyplývajúca úloha ponúknuť všetkým efektívnu možnosť naplniť toto prikázanie. Neskôr, v apoštolskom liste Novo millennio ineunte, keď som načrtával pastoračnú cestu Cirkvi na začiatku tretieho tisícročia, chcel som položiť osobitný dôraz na nedeľnú Eucharistiu, zdôrazňujúc jej účinnosť pri tvorení spoločenstva. „Svätá

omša“ - napísal som – „je privilegovaným miestom, kde sa spoločenstvo trvale zvestuje a pestuje. Práve prostredníctvom účasti na Eucharistii sa Deň Pána stáva aj Dňom Cirkvi, ktorá tak môže účinným spôsobom plniť svoju úlohu sviatosti jednoty.“

42. Chrániť a napomáhať cirkevné spoločenstvo je úlohou každého veriaceho, ktorý nachádza v Eucharistii ako sviatosti jednoty Cirkvi oblasť osobitnej starostlivosti. Ešte v konkrétnejšej podobe a s väčšou zodpovednosťou sa táto oblasť týka pastierov Cirkvi, každého podľa vlastného stupňa a vlastného cirkevného úradu. Preto Cirkev stanovila normy, ktoré slúžia na to, aby napomáhali časté a plodné pristupovanie k eucharistickému stolu, ako aj vymedzila objektívne podmienky, v ktorých nemožno prijímanie udeľovať. Starostlivosť v napomáhaní ich verného

zachovávaná sa stáva praktickým vyjadrením lásky k Eucharistii a k Cirkvi.

43. V prospech toho, aby sme Eucharistiou považovali za sviatosť cirkevného spoločenstva, je argument, na ktorý pre jeho dôležitosť nesmieme zabúdať: myslím na jej vzťah s ekumenickým úsilím. Všetci musíme ďakovať Najsvätejšej Trojici za to, že mnohých veriacich zo všetkých častí sveta sa v posledných desaťročiach dotkla vrúcna túžba po jednote medzi všetkými kresťanmi. Druhý vatikánsky koncil na začiatku dekrétu o ekumenizme v tom vidí osobitný Boží dar. Bola to účinná milosť, ktorá dala do pohybu aj nás, synov Katolíckej cirkvi, ako aj našich bratov z iných cirkví a cirkevných spoločenstiev.

Túžba po méte jednoty nás podnecuje obrátiť pohľad na

Eucharistiou, ktorá je najvyššou sviatosťou jednoty Božieho ľudu tým, že je jej náležitým vyjadrením a nevyčerpatelným zdrojom. Pri slávení eucharistickej obety Cirkev vznáša svoje prosby k Bohu, Otcovi milosrdenstva, aby svojim veriacim daroval plnosť darov Ducha Svätého, aby sa stali v Kristovi jedno telo a jeden duch. Keď predkladá túto modlitbu Otcovi svetla, od ktorého pochádza „každý dobrý údel, každý dokonalý dar“ (Jak 1, 17), Cirkev verí v jej účinnosť, lebo sa modlí v spojení s Kristom, hlavou a ženíchom, ktorý si prisvojuje volanie svojej nevesty a spája ho so svojou vykupiteľskou obetou.

44. Práve preto, že jednota Cirkvi - ktorú Eucharistia uskutočňuje prostredníctvom obety a účasti na Pánovom tele a krvi - si bezvýhradne vyžaduje úplné spoločenstvo vo zväzkoch vyznávania viery, sviatostí a cirkevnej správy, nie je možné

koncelebrovať túto eucharistickú liturgiu, kým sa nevytvorí integrita uvedených zväzkov. Podobná koncelebrácia by nebola platným prostriedkom a mohla by sa naopak prejaviť ako prekážka pri dosahovaní plného spoločenstva, zdôrazňujúc zmysel odstupu od cieľa a vnášajúc nejasnosť do jednej alebo druhej pravdy viery alebo posilňujúc ju. Cesta k plnej jednote sa nemôže uskutočňovať inak ako v pravde. Cirkevný zákon príslušným zákazom nenecháva priestor na neistotu, v úcte rešpektujúc morálnu normu vyhlásenej Druhým vatikánskym koncilom.

Rád by som však poukázal na to, čo som dodal v encyklike *Ut unum sint*, keď som sa vyjadril k nemožnosti mať účasť na eucharistickom prežívaní: „Avšak túžobne si želáme spoločne sláviť Eucharistiю Pána a už toto želanie bude spoločnou oslavou a spoločnou prosebnou modlitbou.

Spoločne sa obraciame na Otca, a to čoraz viac len jedným srdcom.“

45. Ak v nijakom prípade nie je právoplatná koncelebrácia, pokiaľ chýba plné spoločenstvo, to isté neplatí, čo sa týka rozdávania svätého prijímania v mimoriadnych okolnostiach osobám patriacim k cirkvám a cirkevným spoločenstvám, ktoré nie sú v plnom spoločenstve s Katolíckou cirkvou. Vtedy je totiž kritériom nutnosť postarať sa o vážnu duchovnú potrebu na večnú spásu jednotlivých veriacich, a nie na uskutočňovanie intercommunia, nemožného, kým sa plne nevytvoria viditeľné zväzky cirkevného spoločenstva.

Týmto smerom sa pohol Druhý vatikánsky koncil, keď ustanovil vzťah, ktorý možno udržiavať s východnými kresťanmi, ktorí sú bona fide oddelení od Katolíckej cirkvi, spontánne žiadajú prijať Eucharistiu

od katolíckeho vysluhovateľa a sú dobre disponovaní. Tento postup bol ratifikovaný oboma kódexami, v ktorých sa s patričnými prispôbeniami počíta aj s prípadom iných, nielen východných kresťanov, ktorí nie sú v plnom spoločenstve s Katolíckou cirkvou.

46. V encyklike *Ut unum sint* som aj ja prejavil ocenenie tohto ustanovenia, ktoré umožňuje postarať sa o spásu duší s primeraným rozlišovaním: „V tejto súvislosti je dôvodom radosti spomenúť si, že katolícki kňazi môžu v určitých ojedinelých prípadoch vysluhovať sviatosť Eucharistie, pokánia alebo pomazania chorých iným kresťanom, ktorí síce ešte nie sú v plnom spoločenstve s Katolíckou cirkvou, ale túžobne si želajú prijať sviatosti, prosia o ne a vyznávajú vieru, akú v týchto sviatostiach vyznáva Katolícka cirkev. Opačne zase sa v určitých prípadoch za

zvláštnych okolností môžu katolíci obrátiť s prosbou o prijatie týchto sviatostí na duchovných tých cirkví, kde sa platne vysluhujú.“

Je potrebné pozorne sledovať tieto podmienky, ktoré sú neodvolateľné, i keď ide o jednotlivé presne určené prípady, pretože odmietnutie jednej alebo viacerých právd o týchto sviatostiach, a medzi nimi tej, ktorá sa týka nevyhnutnosti služobného kňazstva na to, aby boli platné, robí žiadateľa nedisponovaným na ich platné prijatie. A platí to aj naopak: veriaci katolík nemôže prijať Eucharistiu v komunite, ktorej chýba platná sviatosť posvätného stavu.

Verné zachovávanie celku smerníc ustanovených v tejto problematike je prejavom a zároveň garanciou tak lásky k Ježišovi Kristovi v Najsvätejšej sviatosti, ako aj k bratom iného kresťanského vyznania, voči ktorým sme zaviazaní svedectvom

pravdy, rovnako ako voči samému dielu napomáhania jednoty.

PIATA KAPITOLA

UMENIE A PROSTREDIE SLÁVENIA EUCHARISTIE

47. Kto číta v synoptických evanjeliách opis ustanovenia Eucharistie, zostane prekvapený jednoduchosťou a zároveň „vážnosťou“, s akou Ježiš cez Poslednú večeru ustanovuje túto veľkú sviatosť. Jestvuje udalosť, ktorá je v určitom zmysle prelúdiom: pomazanie v Betánii. Istá žena, ktorú Ján identifikuje s Máriou, Lazárovou sestrou, vyliala na Ježišovu hlavu nádobku voňavého nardového oleja, čo vyvolalo u učeníkov - zvlášť u Judáša (porov. Mt 26, 8; Mk 14, 4; Jn 12, 4) - protestnú reakciu, akoby bolo také gesto vzhľadom na potreby chudobných neodpustiteľným rozhadzovaním. No Ježišovo hodnotenie je úplne opačné. Bez

toho, žeby niečo ubral z povinnosti lásky voči biednym, ktorým sa učeníci vždy budú musieť venovať – „veď chudobných máte vždy medzi sebou" (Mt 26, 11; Mk 14, 7; porov. Jn 12, 8) -, on vidí blízku udalosť vlastnej smrti i vlastného pochovania a oceňuje toto pomazanie ako anticipáciu úcty, ktorej bude jeho telo hodné aj po smrti, neoddeliteľne viazané také, aké je, na tajomstvo jeho osoby.

Opis v synoptických evanjeliách pokračuje úlohou, ktorú Ježiš dáva učeníkom, aby pripravili veľkú miestnosť, potrebnú na zjedenie veľkonočného baránka (porov. Mk 14, 15; Lk 22, 12), a rozprávaním o ustanovení Eucharistie. Umožňuje nám aspoň čiastočne vidieť rámec židovských zvykov pri veľkonočnej večeri až po zaspievanie chválospevu (porov. Mt 26, 30; Mk 14, 26). Opis nám vedomým a slávnostným spôsobom - i keď v obmenách

rozličných tradícií – ponúka slová, ktoré Ježiš povedal nad chlebom a vínom, pričom on sám použil konkrétne vyjadrenia darované telo a preliata krv. Všetky tieto podrobnosti nám evanjelisti rozprávajú vo svetle praxe lámania chleba, ktorá už bola ustálená v prvotnej Cirkvi. No je isté, že od samotného Ježišovho prežívania udalosť Zeleného štvrtka evidentne nesie črty liturgickej citlivosti, formovanej starozákonnou tradíciou a pripravenej premeniť sa na kresťanské slávenie v súlade s novým obsahom Veľkej noci.

48. Tak ako žena, ktorá pomazala Ježiša v Betánii, Cirkev sa nebála „rozhadzovať“, investovať to najlepšie zo svojich zásob, aby vyjadrila svoj adorujúci úžas nad nesmiernym darom Eucharistie. Nemenej ako prví učeníci, poverení pripraviť veľkú miestnosť, sa aj Cirkev počas stáročí v meniacich sa

kultúrach cítila podnecovaná sláviť Eucharistiú v podmienkach hodných takého veľkého tajomstva. V línii Ježišových slov a gest, rozvíjajúc dedičstvo judaizmu, sa zrodila kresťanská liturgia. Veď čo by mohlo stačiť na náležité prijatie daru, ktorý božský Ženích robí zo seba samého pre svoju nevestu Cirkev, dávajúc jednotlivým generáciám veriacich obetu, ktorú raz navždy obetoval na kríži, a stávajúc sa pokrmom všetkých veriacich? Ak si logika stolovania vyžaduje rodinnosť, Cirkev nikdy nepodľahla pokušeniu banalizovať túto „famiárnosť“ so svojim Ženichom, zabúdajúc, že on je aj Pán a že spoločné stolovanie vždy zostáva obetnou hostinou, poznačenou krvou vyliatou na Golgote. Eucharistická hostina je skutočne posvätená hostina, v ktorej jednoduchosť znamená skrýva hĺbky Božej svätosti: „*O Sacrum convivum, in quo Christus sumitur!*“ Chlieb, ktorý sa láme na našich oltároch,

dáva nám v našich podmienkach pútnikov na všetkých cestách sveta panis angelorum, anjelský chlieb, ku ktorému nemožno pristúpiť inak než s pokorou stotníka z evanjelia: „Pane, nie som hoden, aby si vošiel pod moju strechu“ (Mt 8, 8; Lk 7, 6).

49. V duchu tohto vznešeného zmyslu pre tajomstvo možno pochopiť, ako sa viera Cirkvi v eucharistické tajomstvo vyjadrovala počas dejín nielen v dôraze na vnútorný postoj zbožnosti, ale aj celým radom vonkajších prejavov, zameraných na to, aby pripomínali a zdôrazňovali veľkosť slávenej udalosti. Z tohto sa zrodila cesta, ktorá postupne viedla k vytvoreniu osobitného štatútu úpravy eucharistickej liturgie, rešpektujúc rozličné legitímne ustanovené cirkevné tradície. Na tomto základe sa rozvinulo aj bohaté umelecké dedičstvo. Architektúra, sochárstvo, maliarstvo, hudba, ktoré sa dali viesť

kresťanským tajomstvom, v Eucharistii priamo alebo nepriamo našli motív veľkej inšpirácie.

Tak to bolo napríklad s architektúrou, ktorá, len čo to historické okolnosti dovolili, zažila prechod od pôvodných eucharistických miest v domus (príbytkoch) kresťanských rodín k slávnym bazilikám prvých storočí, k majestátnym katedrálam stredoveku až po veľké či malé chrámy, ktoré postupne posiali územia, kam sa rozšírilo kresťanstvo. Formy oltárov a svätostánkov sa rozvíjali v liturgických priestoroch, postupne sledujúc nielen vonkajšie motívy, ale aj podnety presného chápania tajomstva. To isté možno povedať o posvätnnej hudbe, len čo si pomyslíme na inšpirované gregoriánske nápevy, na tolkých a často veľkých autorov, ktorí sa zžili s textami svätej omše. Nevyniká azda obrovské množstvo kvalitných diel a výrobkov

umeleckých remesiel v oblasti predmetov a paramentov používaných pri eucharistickom slávení?

Možno povedať, že Eucharistia formujúc Cirkev a spiritualitu, mala zároveň silný vplyv na kultúru, osobitne v estetickom prostredí.

50. V tomto úsilí zachytiť adoráciu tajomstva, v rituálnej a estetickom prostredí v istom zmysle súťažili medzi sebou kresťania Východu a Západu. Ako nevzdať vďaky Pánovi zvlášť za prínos, ktorý dalo kresťanské umenie veľkými architektonickými a maliarskymi dielami grécko-byzantskej tradície a celej geografickej oblasti slovanskej kultúry? Na Východe si posvätné umenie zachovalo osobitne silný zmysel pre tajomstvo, podnecujúc umelcov chápať snahu o vytvorenie krásna nielen ako prejav génia, ale aj ako autentickú službu viere. Jeho

tvorcovia vysoko presiahli ponad samotné technické stvárnenie a vedeli sa učenlivo otvoriť vanutiu Božieho Ducha.

Lesk architektúr a mozaík na kresťanskom Východe a Západe je všeobecným dedičstvom veriacich a samy v sebe nesú túžbu, ba povedal by som zálohu žiadanej plnosti spoločenstva vo viere a v liturgickom slávení. To predpokladá a vyžaduje si, ako na slávnej Rubľovovej maľbe, Cirkev hlboko eucharistickú, v ktorej účasť na Kristovom tajomstve v lámanom chlebe je akoby ponorená do nevýslovnej jednoty troch božských osôb, robiac zo samotnej Cirkvi ikonu Trojice.

V tejto perspektíve umenia, usilujúceho sa všetkými svojimi prvkami vyjadriť zmysel Eucharistie podľa náuky Cirkvi, je potrebné venovať všetku pozornosť kritériám, ktoré usmerňujú budovanie a

výzdobu posvätných priestorov. Tvorivý priestor, ktorý Cirkev vždy vytvárala, je široký, ako to dokazujú dejiny a ako som aj sám zdôraznil v Liste umelcom. Posvätné umenie musí však byť charakterizované svojou schopnosťou primerane vyjadriť tajomstvo prijaté v plnosti viery Cirkvi a podľa pastoračných usmernení predložených kompetentnou autoritou. To platí tak pre výtvarné umenia, ako aj pre posvätnú hudbu.

51. To, čo sa odohralo v krajinách antickej kristianizácie v oblasti posvätného umenia a liturgickej disciplíny, sa rozvíja aj na kontinentoch, kde je kresťanstvo mladšie. Druhý vatikánsky koncil si ako orientáciu osvojil zdravú a potrebnú inkulturáciu. Na početných pastoračných cestách som mal možnosť vo všetkých častiach sveta pozorovať, akou vitalitou sa vyznačuje eucharistické slávenie v

kontakte s formami, štýlymi a citlivosťou rozmanitých kultúr. Prispôsobiac sa menlivým podmienkam času a priestoru, Eucharistia ponúka pokrm nielen jednotlivcom, ale aj celým národom a vytvára kresťansky inšpirované kultúry.

Je však potrebné, aby sa táto dôležitá činnosť prispôsobovania konala v stálom vedomí nevysloviteľného tajomstva, s ktorým je povolaná konfrontovať sa každá generácia. Poklad je príliš veľký a cenný na to, aby bolo možné podstúpiť riziko jeho ochudobnenia alebo poškodenia experimentmi či praktikami zavedenými bez pozorného overenia zo strany kompetentných cirkevných autorít. Ústredné miesto eucharistického tajomstva je také dôležité, že si vyžaduje, aby sa potrebné overenie konalo v úzkom vzťahu so Svätou stolicou. Ako som napísal v posynodálnej apoštolskej

exhortácii *Ecclesia in Asia*, „podobná spolupráca má podstatný význam, lebo posvätná liturgia vyjadruje a slávi jedinú vieru, vyznávanú všetkými, a ako dedičstvo celej Cirkvi nemôže byť determinovaná miestnymi cirkvami izolovanými od univerzálnej Cirkvi“.

52. Z uvedeného možno pochopiť veľkú zodpovednosť, akú majú pri slávení Eucharistie najmä kňazi, ktorým prináleží predsedáť mu in persona Christi, zaručujúc svedectvo a službu spoločenstva nielen komunite, ktorá má priamu účasť na slávení, ale aj všeobecnej Cirkvi, ktorá je povolaná vždy, keď ide o Eucharistiú. Je potrebné vyjadriť žiaľ nad tým, že najmä počnúc rokmi pokoncilovej liturgickej reformy, pre zle pochopený zmysel kreativity a prispôsobenia nechýbali vybočenia, ktoré mnohým spôsobili utrpenie. Istá reakcia na „formalizmus“ viedla niektorých, zvlášť v istých oblastiach,

považovať „formy“, ktoré si osvojila veľká liturgická tradícia Cirkvi a jej Magistérium, za nezáväzné, a zavádzať inovácie, ktoré neboli autorizované a často boli úplne nevyhovujúce.

Cítim preto ako svoju povinnosť vysloviť vrúcnu žiadosť, aby sa pri eucharistickom slávení s veľkou vernosťou zachovávali liturgické predpisy. Sú konkrétnym vyjadrením autentickej ekleziality Eucharistie; to je ich najhlbší zmysel. Liturgia nie je súkromným vlastníctvom ani celebranta, ani komunity, v ktorej sa tajomstvá slávia. Apoštol Pavol bol nútený obrátiť sa plamennými slovami na komunitu v Korinte pre vážne nedostatky v ich slávení Eucharistie, ktoré viedli k roztržkám (*skísmata* - schizmy) a vytváraníu siekt (*airéseis* - heréza), porov. 1 Kor 11, 17-34. Aj v našich časoch by mala byť opäť objavená vernosť liturgickým predpisom a chápaná

ako odlesk a svedectvo jednej a všeobecnej Cirkvi, ktorá sa stáva prítomnou pri každom slávení Eucharistie. Kňaz, ktorý slúži svätú omšu verne podľa liturgických predpisov, a komunita, ktorá sa im prispôsobuje, tichým, no výrečným spôsobom dokazujú svoju lásku k Cirkvi. Práve preto, aby som posilnil tento hlboký zmysel liturgických predpisov, požiadal som kompetentné dikastériá Rímskej kúrie, aby pripravili osobitný dokument na túto dôležitú tému, aj s odkazmi na podklady právneho charakteru. Nikto nesmie podceňovať tajomstvo, zverené do našich rúk: je príliš veľké, aby si niekto mohol dovoliť nakladať s ním podľa svojich predstáv, ktoré by nezodpovedali posvätnéj povahe a univerzálnej dimenzii tohto tajomstva.

ŠIESTA KAPITOLA

V ŠKOLE MÁRIE, „EUCHARISTICKEJ“ ŽENY

53. Ak chceme objaviť intímny vzťah, ktorý spája Cirkev s Eucharistiou v celom jeho bohatstve, nemôžeme zabudnúť na Máriu, Matku a vzor Cirkvi. V apoštolskom liste *Rosarium Virginis Mariae*, poukazujúc na Najsvätejšiu Pannu ako na Učiteľku kontemplácie Kristovej tváre, zaradil som medzi tajomstvá svetla aj ustanovenie Eucharistie. Mária nás naozaj môže viesť k tejto Najsvätejšej sviatosti, lebo má k nej hlboký vzťah.

Evanjelium o tejto téme na prvý pohľad mlčí. V opise ustanovenia Eucharistie na Zelený štvrtok večer, sa o Márii nehovorí. Vieme však, že bola prítomná medzi apoštolmi, ktorí „jednomyseľne zotrvali na modlitbách“ (Sk 1, 14) - v prvom spoločenstve zhromaždenom po nanebovstúpení Pána v očakávaní Turíc. Jej prítomnosť určite nemohla

chýbať pri eucharistických sláveniach medzi veriacimi prvej kresťanskej generácie, ktorí sa vytrvalo zúčastňovali „na lámaní chleba“ (Sk 2, 42).

Máriin vzťah k Eucharistii však okrem jej účasti na eucharistickej hostine možno nepriamo naznačiť v súvisi s jej vnútorným postojom. Mária je žena „eucharistická“ celým svojím životom. Cirkev, hľadiac na Máriu ako na svoj vzor, je povolaná nasledovať ju aj v jej vzťahu k tomuto najsvätejšiemu tajomstvu.

54. *Mysterium fidei!* Ak je Eucharistia tajomstvom viery, ktorá natoľko prevyšuje náš intelekt, že nás núti plne sa odovzdať Božiemu slovu, nikto nám nemôže byť v podobnom postoji takou pevnou oporou a vodkyňou ako Mária. Naše opakovanie Kristovho gesta pri Poslednej večeri pri naplňaní jeho poslania „Toto robte na moju

pamiatku!“ sa zároveň stáva prijatím Máriinho pozvania, aby sme ho bez váhania poslúchli: „Urobte všetko, čo vám povie!“ (Jn 2, 5). Materinskou starostlivosťou, ktorú Mária prejavila na svadbe v Káne Galilejskej, akoby nám hovorila: „Neváhajte, dôverujte slovám môjho Syna. On, ktorý bol schopný premeniť vodu na víno, je rovnako schopný urobiť z chleba a vína svoje telo a svoju krv, odovzdávajúc v tomto tajomstve veriacim živú pamiatku svojej Paschy, aby sa tak pre nich stal chlebom života.“

55. Mária uskutočňovala svoju eucharistickú vieru ešte skôr, ako bola Eucharistia ustanovená, a to pre samotnú skutočnosť, že ponúkla svoje panenské lono na vtelenie Božieho Slova. Keď Eucharistia poukazuje na utrpenie a vzkriesenie, zároveň je v kontinuite s vtelením. Mária pri zvestovaní počala Božieho Syna aj v jeho fyzickej prítomnosti s

telom a krvou, anticipujúc v sebe to, čo sa sviatostne uskutočňuje v každom veriacom, ktorý prijíma pod spôsobom chleba a vína Pánovo telo a krv.

Jestvuje teda hlboká analógia medzi fiat, ktorým Mária odpovedala na anjelove slová, a amen, ktoré vyslovuje každý veriaci, keď prijíma Pánovo telo. Od Márie sa žiadalo, aby uverila, že ten, ktorý sa v nej počal pôsobením Ducha Svätého, bol Božím Synom (porov. Lk 1, 30-35). V kontinuite s vierou Panny Márie sa od nás v eucharistickom tajomstve žiada, aby sme uverili, že ten istý Ježiš, Boží Syn a Syn Márie, sa stáva s celým svojím božsko-ľudským bytím prítomný pod znakmi chleba a vína.

„Blahoslavená, ktorá uverila“ (Lk 1, 45): Mária v tajomstve vtelenia anticipovala aj eucharistickú vieru Cirkvi. Keď pri navštívení nesie v svojom lone Slovo, ktoré sa stalo

telom, istým spôsobom sa stáva svätostánkom - prvým svätostánkom v dejinách -, kde Boží Syn, ešte neviditeľný ľudským očiam, umožňuje Alžbete adorovať ho, akoby vyžaroval svoje svetlo cez Máriine oči a hlas. A nie je vari Máriin unesený pohľad, keď kontempluje tvár práve narodeného Ježiša, ktorého drží vo svojom náručí, nedosiahnuteľným vzorom lásky, ktorým sa musí inšpirovať každé naše eucharistické spoločenstvo?

56. Mária si celým svojím životom v Kristovej blízkosti, a nielen na Kalvárii, osvojila obetný rozmer Eucharistie. Keď niesla dieťa Ježiša do jeruzalemského chrámu, „aby ho predstavili Pánovi“ (Lk 2, 22), počula od starca Simeona predpoveď, že Dieťa bude znamením protirečenia a jej vlastnú dušu prenikne meč (porov. Lk 2, 34-35). Bola to predpoveď drámy ukrižovaného Syna aj stabat Mater Panny Márie

pod krížom. Pripravujúc sa deň čo deň na Kalváriu, Mária žije akýsi druh anticipovanej Eucharistie, mohli by sme povedať duchovného prijímania túžby a obety, ktoré bude mať svoje završenie v spojení so Synom v jeho utrpení a ktoré sa potom prejaví – ako pamiatke jeho umučenia - v veľkonočnom období v jej účasti na eucharistickom slávení, ktorému budú predsedáť apoštoli.

Môžeme si predstaviť pocity Panny Márie, keď počúvala z úst Petra, Jána, Jakuba a iných apoštolov slová Poslednej večere „Toto je moje telo, ktoré sa dáva za vás“ (Lk 22, 19)? To telo, ktoré sa obetovalo a teraz je sprítomnené v sviatostných znakoch, bolo to isté telo, ktoré sa počalo v jej lone! Prijat' Eucharistiú muselo pre Máriu znamenať akoby opäť prijat' vo svojom lone to srdce, ktoré bilo v súlade s jej srdcom, a znovu prežívať to, čo sama zakúsila pod krížom.

57. „Toto robte na moju pamiatku“ (Lk 22, 19). V pamiatke Kalvárie je prítomné všetko to, čo Kristus vykonal svojím utrpením a smrťou. Nechýba tu teda ani to, čo spravil vo vzťahu k svojej matke v náš prospech. Jej tu totiž odovzdáva svojho milovaného učeníka a v ňom aj každého z nás: „Žena, hľa, tvoj syn!“ Rovnako hovorí každému z nás: „Hľa, tvoja matka!“ (Jn 19, 26-27).

Žiť v Eucharistii pamiatku Kristovej smrti zahrňa aj stále prijímať tento dar. Znamená to vziať podľa Jánovho príkladu so sebou tú, ktorá je nám vždy znova darovaná ako Matka. Zároveň to značí prijať úlohu pripodobňovať sa Kristovi, dať sa do Matkinej školy a nechať sa ňou sprevádzať. Mária je prítomná - s Cirkvou a ako Matka Cirkvi - pri každom z našich eucharistických slávení. Ak je medzi Cirkvou a Eucharistiou neoddeliteľný vzťah, to isté treba povedať aj o vzťahu Márie

a Eucharistie. Aj preto je spomienka na Pannu Máriu už od starobylych čias jednoznačne prítomná v eucharistickom slávení tak na Východe ako Západe.

58. V Eucharistii sa Cirkev plne spája s Kristom a s jeho obetou, osvojujúc si Máriinho ducha. To je skutočnosť, ktorú si môžeme prehĺbiť čítaním Magnifikatu v eucharistickej perspektíve. Eucharistia totiž, tak ako Máriin chválospev, je predovšetkým chválou a vzdávaním vďaky. Keď Mária zvolá „Velebí moja duša Pána a môj duch jasá v Bohu, mojom Spasiteľovi“, nesie vo svojom lone Ježiša. Chváli Otca za Ježiša, no chváli ho aj v Ježišovi a s Ježišom. A presne to je pravý eucharistický postoj.

Mária si zároveň spomína na veľké činy, ktoré Boh vykonal v dejinách spásy podľa prislúbení daných otcom (porov. Lk 1, 55), ohlasujúc

obdivuhodný čin prekonávajúci všetky ostatné - vykupiteľské vtelenie. V Magnifikate je napokon prítomný aj eschatologický náboj Eucharistie. Vždy, keď sa nám Boží Syn predstavuje v „chudobe“ sviatostných znakov chleba a vína, je do sveta zasiaty zárodok nových dejín, kde sú „mocnári zosadení z trónov“ a „povýšení ponížení“ (porov. Lk 1, 52). Mária spieva o nových nebesiach a novej zemi, ktoré nachádzajú v Eucharistii svoju anticipáciu a v istom zmysle svoj programový plán. Ak Magnifikat vyjadruje Máriinu spiritualitu, nič nám lepšie nepomáha žiť eucharistické tajomstvo než táto spiritualita. Eucharistia je nám daná, aby sa náš život, tak ako Máriin, celý stal magnifikatom!

ZÁVER

59. „*Ave, verum corpus natum de Maria Virgine!*“ Pred niekoľkými

rokmi som slávil päťdesiate výročie môjho kňazstva. Dnes zakúšam milosť môcť ponúknuť Cirkvi túto encykliku o Eucharistii, a to na Zelený štvrtok v roku, na ktorý pripadá dvadsiate piate výročie mojej služby na Petrovom stolci. Robím tak so srdcom plným vďačnosti. Viac než pol storočia deň čo deň, od toho 2. novembra 1946, keď som slávil moju prvú svätú omšu v krypte svätého Leonarda v krakovskej wawelskej katedrále, sa moje oči sústreďovali na hostiu a kalich, v ktorých sa spojili čas a priestor a naživo sa predstavuje dráma Golgoty, odhaľujúc svoju tajomnú súčasnosť. Každý deň mohla moja viera rozpoznať v premenenom chlebe a víne božského Pocestného, ktorý sa jedného dňa pridal k dvom emauzským učeníkom, aby otvoril ich oči svetlu a ich srdcia nádeji (porov. Lk 24, 13-35).

Dovoľte, moji najmilší bratia a sestry, aby som v hlbokom zápale, sprevádzaný a posilňovaný vašou vierou, vzdal moje svedectvo viery v najsvätejšiu Eucharistiu. „*Ave, verum corpus natum de Maria Virgine, vere passum, immolatum, in cruce pro homine!*“ Tu je poklad Cirkvi, srdce sveta, závdavok cieľa, po ktorom túži každý človek, aj keď nevedome. Veľké tajomstvo, ktoré nás iste presahuje a podrobuje ťažkej skúške schopnosti našej mysle ísť ponad to, čo sa javí zmyslom. Tu sa naše zmysly končia – „*visus, tactus, gustus in te fallitur*“, hovorí sa v hymne *Adoro te devote* - a nám stačí len viera zakotvená v Kristovom slove, ktoré nám bolo odovzdané cez apoštolov. Dovoľte, aby som ako Peter na záver eucharistickej reči v Jánovom evanjeliu aj ja opakoval Kristovi v mene celej Cirkvi, v mene každého z vás: „Pane, a ku komu by sme išli? Ty máš slová večného života“ (Jn 6, 68).

60. Na úsvite tohto nového tisícročia sme my všetci synovia Cirkvi vyzvaní s obnoveným nadšením kráčať kresťanským životom. Ako som napísal v apoštolskom liste *Novo millennio ineunte*, „nejde o to, aby sme našli nejaký ‚nový program‘. Program tu už máme: je tu už dvetisíc rokov a obsahuje ho evanjelium a živá tradícia. Svoje ťažisko má napokon v samom Kristovi, ktorého treba poznať, milovať a nasledovať, aby sme mohli v ňom žiť trojičným životom a pretvárať s ním dejiny až po ich završenie v nebeskom Jeruzaleme“. Aktualizácia tohto programu obnoveného nadšenia v kresťanskom živote prechádza cez Eucharistiu.

Každé úsilie o svätosť, každá aktivita zameraná na uskutočňovanie poslania Cirkvi, každé napĺňanie pastoračných plánov musí čerpať potrebnú silu z eucharistického tajomstva a musí k nemu smerovať

ako k svojmu vrcholu. V Eucharistii máme Ježiša, máme jeho vykupiteľskú obeť, máme jeho zmŕtvychvstanie, máme jeho dar Ducha Svätého, máme adoráciu, poslušnosť a lásku k Otcovi. Ak by sme zanedbali Eucharistiu, ako by sme sa mohli dostať z našej núdze?

61. Eucharistické tajomstvo – obeť, prítomnosť, hostina – nepripúšťa redukcie a manipulácie. Je potrebné žiť ho v jeho integrite: aj ako liturgickú udalosť, aj v intímnom rozhovore s Ježišom hneď po prijatí Eucharistie, aj vo chvíľach modlitieb eucharistickej adorácie mimo omše. Vtedy sa pevne buduje Cirkev a vyjadruje sa to, čím skutočne je: jedna, svätá, katolícka a apoštolská; Boží ľud, chrám a rodina; Kristovo telo a nevesta oživovaná Duchom Svätým; všeobecná sviatosť spásy a hierarchicky usporiadané spoločenstvo.

Cesta, ktorou Cirkev prechádza v týchto prvých rokoch tretieho tisícročia, je aj cestou obnoveného ekumenického úsilia. Posledné desaťročia druhého tisícročia, vrcholiace vo Veľkom jubileu, nás posunuli týmto smerom, podnecujúc všetkých pokrstených odpovedať na Ježišovu modlitbu „*ut unum sint*“ (Jn 17, 11). Je to dlhá cesta, plná prekážok, ktoré presahujú ľudské schopnosti. No máme Eucharistiu a pred ňou môžeme z hĺbky srdca cítiť, že aj nám sú adresované tie isté slová, ktoré počul prorok Eliáš: „Vstaň a jedz, lebo máš pred sebou dlhú cestu!“ (1 Kr 19, 7).

Eucharistický poklad, ktorý nám Pán dal k dispozícii, nás smeruje k cieľu plného prežívania so všetkými bratmi, s ktorými nás spája spoločný krst. Aby sme tento poklad neroztratil, potrebné je rešpektovať požiadavky, ktoré vyplývajú z toho, že ide o sviatosť spoločenstva vo viere a v apoštolskej postupnosti.

Prisudzujúc Eucharistii vážnosť, ktorú si zasluhuje, a pozorne sa snažiac dodržať všetky požiadavky, dávame najavo, že sme si skutočne vedomí veľkosti tohto daru. K tomu nás vyzýva tradícia, ktorú už od prvých storočí zachovávala kresťanská komunita, bdelá v uchovávaní tohto pokladu. Podnecovaná láskou, Cirkev sa usiluje odovzdať nasledujúcim kresťanským generáciám vieru a náuku o eucharistickom tajomstve bez toho, aby z nej stratila čo len čiastku. Nehrozí, že by sme v starostlivosti o toto tajomstvo prehánali, lebo „v tejto sviatosti je zahrnuté celé tajomstvo našej spásy“.

62. Najmilší bratia a sestry, vstúpme do školy svätých, veľkých interpretov pravej eucharistickej zbožnosti. V nich dosiahla teológia o Eucharistii plnú krásu, prenesenú do života, je pre nás nákazlivá a takpovediac zahrieva. Počúvajte predovšetkým

Najsvätejšiu Pannu, v ktorej sa viac než v komkoľvek inom javí eucharistické tajomstvo ako tajomstvo svetla. Hľadiac na ňu, spoznáme pretvárajúcu silu, ktorú má Eucharistia. V nej vidíme svet obnovený v láske. Keď ju kontemplujeme ako vzatú do neba s dušou a telom, vidíme štrbinou „nové nebo“ a „novú zem“, ktoré sa otvoria pred našimi očami pri Kristovom druhom príchode. Eucharistia je ich závdavkom a istým spôsobom anticipáciou: „Príď, Pane Ježišu!“ (Zjv 22, 20).

V pokornom znamení chleba a vína, prepodstatnených na jeho telo a krv, Kristus kráča s nami ako naša sila a viatikum a robí nás svedkami nádeje pre všetkých. Ak si pred týmto tajomstvom myseľ uvedomuje svoje limity, srdce ožiarené svetlom Ducha Svätého tuší, ako sa správať, ponoriac sa v adorácii do lásky bez hraníc.

Prisvojme si city svätého Tomáša,
najväčšieho teológa a zároveň
nadšeného ospevovateľa
eucharistického Krista, a dovoľme,
aby sa aj naša duša otvorila v nádeji
kontemplácie tej méty, po ktorej túži
naše srdce, celé smädné po radosi a
pokoji:

„*Bone pastor, panis vere,*

Iesu, nostri miserere...“

„Dobry pastier, pravý chlieb,

Ježišu, zmiluj sa:

živ nás a ochraňuj,

veď nás k večným dobrám

v zemi žijúcich.

Ty, čo všetko môžeš a vieš,

ktorý nás živíš na zemi,

prived' svojich bratov

k nebeskému stolu

v radosti tvojich svätých.“

Dané v Ríme pri svätom Petrovi 17.
apríla, na Zelený štvrtok roku 2003, v
dvadsiatom piatom roku môjho
pontifikátu, v Roku ruženca.

Ján Pavol II.

.....

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
sk-sk/article/encyklika-ecclesia-vivit-de-
eucharistia/](https://opusdei.org/sk-sk/article/encyklika-ecclesia-vivit-de-eucharistia/) (31.03.2026)